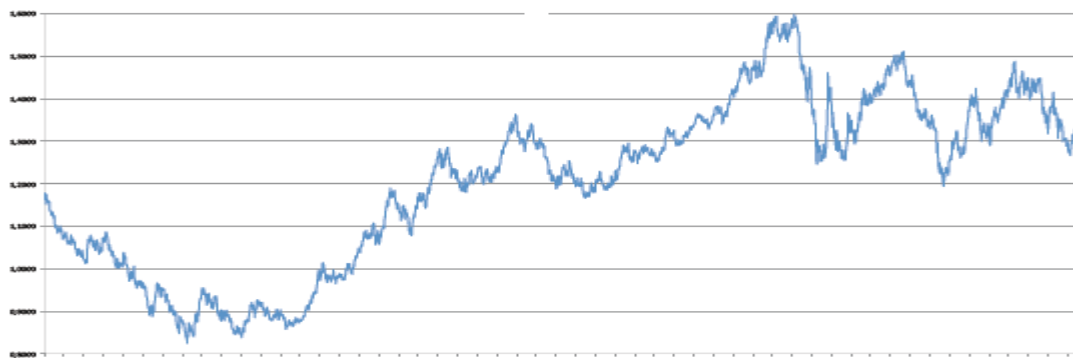

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΕΙΡΑΙΑ**

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ

Η εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών στην περίοδο 1980-2012

Φοιτήτριες

Ευγενία-Παρασκευή Ψαρρού

Μαρία Τζανάκη

Υπεύθυνος Καθηγητής

Παπαηλίας Θεόδωρος

Πρόλογος

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια περίοδο έντονης οικονομικής κρίσης τα τελευταία χρόνια. Οι οικονομολόγοι χρεώνουν την κρίση αυτή στο γεγονός ότι η Ελλάδα κατατάσσεται σε πολύ χαμηλή θέση ως προς τις εξαγωγές σε σχέση με τις άλλες χώρες, ενώ βρίσκεται σε πολύ υψηλή θέση όσον αφορά τις εισαγωγές. Η λύση που προτείνεται ομόφωνα από τον επιστημονικό κόσμο της χώρας, αλλά και παγκοσμίως, τονίζει την ανάγκη της ανάπτυξης της εξαγωγικής δραστηριότητας, αλλά και της ανταγωνιστικότητας της χώρας. Αντικείμενο της εργασίας αυτής αποτελεί η εξέλιξη των εισαγωγών και εξαγωγών, καθώς και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, ώστε να διερευνηθεί η πορεία του Ισοζυγίου Πληρωμών για την περίοδο 1980 έως σήμερα.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	2
Περιεχόμενα Διαγραμμάτων.....	4
Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγές.....	7
1.1 Η έννοια των Εισαγωγών.....	7
1.2 Η εξέλιξη των Εισαγωγών στην Ελλάδα.....	8
Κεφάλαιο 2: Εξαγωγές.....	17
2.1 Η έννοια και η σημασία των εξαγωγών.....	17
2.2 Παράγοντες που επηρεάζουν τις εξαγωγές των χωρών.....	21
2.3 Ιστορική Εξέλιξη των Εξαγωγών.....	23
Κεφάλαιο 3: Εμπορικό Ισοζύγιο.....	34
3.1 Ιστορική Εξέλιξη του Εμπορικού Ισοζυγίου.....	35
Κεφάλαιο 4: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.....	43
4.1 Η έννοια του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών.....	43
4.2 Το Ισοζύγιο Πληρωμών.....	47
4.3 Ιστορική Εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών.....	49
4.4 Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών.....	61
Συμπεράσματα.....	66
Βιβλιογραφία.....	70
Παράρτημα.....	72

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων

<i>Διάγραμμα 1: Τιμές εισαγόμενων αγαθών (χωρίς καύσιμα) και εισαγωγικοί δασμοί.....</i>	<i>8</i>
<i>Διάγραμμα 2: Οι Εισαγωγές της Ελλάδας από το 1980 – 2010 (σε εκατ. δολάρια). ....</i>	<i>9</i>
<i>Διάγραμμα 3: Ετήσιες Μεταβολές Εισαγωγών της Ελλάδος. ....</i>	<i>10</i>
<i>Διάγραμμα 4: Εγχώριες Τιμές Εισαγόμενων και Σχετικές Τιμές.....</i>	<i>11</i>
<i>Διάγραμμα 5: Διάρθρωση ελληνικών εισαγωγών μεταποιημένων προϊόντων με βάση το τεχνολογικό περιεχόμενο.....</i>	<i>12</i>
<i>Διάγραμμα 6: Διάρθρωση των εισαγωγών κατά κατηγορία προϊόντων. ....</i>	<i>13</i>
<i>Διάγραμμα 7: Εισαγωγές Ελλάδος σε εκατ. ευρώ. ....</i>	<i>15</i>
<i>Διάγραμμα 8: Η Σημασία του Διεθνούς Εμπορίου σε 30 Οικονομίες. ....</i>	<i>19</i>
<i>Διάγραμμα 9: Ελληνικές Εξαγωγές 1960-1980 (σε εκατ. \$). ....</i>	<i>23</i>
<i>Διάγραμμα 10: Οι Ελληνικές Εξαγωγές από το 1980 – 2000 (σε εκατ ευρώ . ....</i>	<i>25</i>
<i>Διάγραμμα 11: Οι Ελληνικές Εξαγωγές από το 2000 – 2010. ....</i>	Error! Bookmark not defined. <i>26</i>
<i>Διάγραμμα 12: Οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας.....</i>	<i>28</i>
<i>Διάγραμμα 13 :Διάρθρωση Εισαγωγών και Εξαγωγών αντίστοιχα για το έτος 2010. ....</i>	<i>30</i>
<i>Διάγραμμα 14: Η διάρθρωση των Παγκόσμιων Εξαγωγών.....</i>	<i>31</i>
<i>Διάγραμμα 15: Εμπορικό Ισοζύγιο πριν την ένταξη στην Ε.Ε.....</i>	<i>35</i>
<i>Διάγραμμα 16: Το εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας από το 1960 – 2006.....</i>	<i>36</i>
<i>Διάγραμμα 17: Το εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας από το 2000 – 2010.....</i>	<i>37</i>
<i>Διάγραμμα 18: Ισοζύγιο Τρέχουσων Συναλλαγών. ....</i>	<i>49</i>
<i>Διάγραμμα 19: Η πορεία του Ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης από το 1970 (ως ποσοστό του ΑΕΠ. ....</i>	<i>51</i>
<i>Διάγραμμα 20: Το Ελληνικό Έλλειμμα του ΙΤΣ (ως ποσοστό του ΑΕΠ) και οι Συνιστώσες του.....</i>	<i>53</i>
<i>Διάγραμμα 21: Ελλάδα εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων.....</i>	<i>56</i>
<i>Διάγραμμα 22: Εμπορικό Ισοζύγιο (σε δισεκ. \$ ανά έτος). ....</i>	<i>56</i>
<i>Διάγραμμα 23: Μέσο Ισοζύγιο Τρέχουσων Συναλλαγών. ....</i>	<i>57</i>
<i>Διάγραμμα 24: Εξέλιξη της αποταμίευσης των επενδύσεων και του πλεονάσματος /ελλείμματος στο σύνολο της οικονομίας. ....</i>	<i>58</i>
<i>Διάγραμμα 25: Αποταμιεύσεις (ως ποσοστό του Α.Ε.Π.). ....</i>	<i>59</i>
<i>Διάγραμμα 26: Ανταγωνιστικότητα και καθαρές εξαγωγές, 2000-2009. ....</i>	<i>61</i>
<i>Διάγραμμα 27: Ανταγωνιστικότητα στις χώρες της Ευρωζώνης, 2000-2009 (2005:1=100). ....</i>	<i>62</i>
<i>Διάγραμμα 28: ΑΕΠ και καθαρές εξαγωγές, 2000-2009. ....</i>	<i>63</i>
<i>Διάγραμμα 29: Έλλειμματα: ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, Δημοσιονομικό ως ποσοστά του ΑΕΠ. ....</i>	<i>64</i>
<i>Διάγραμμα 30: Σχέση αποταμίευσης, επένδυσης και Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ). ....</i>	<i>65</i>
<i>Διάγραμμα 31: Το ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών και το εμπορικό ισοζύγιο τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες... ..</i>	<i>67</i>

Εισαγωγή

Η Ελλάδα παραποιούσε για χρόνια τους αριθμούς του κρατικού της προϋπολογισμού, έτρεχε ελλείμματα που ήταν σταθερά πάνω από το 3% τόσο πριν όσο και μετά την ένταξη της στην Ευρωζώνη. Όταν το φθινόπωρο του 2009 η κατάσταση αυτή ήρθε στο φως της δημοσιότητας, οι αποδόσεις των ελληνικών κρατικών ομολόγων εκτοξεύθηκαν στα ύψη, ουσιαστικά αποκλείοντας την πρόσβαση της ελληνικής κυβέρνησης στις χρηματαγορές. Τα παραπάνω χρεώθηκαν στα δημοσιονομικά παραστρατήματα εκ μέρους των σπάταλων ελλήνων που θεωρούνται πλέον ως η αιτία των προβλημάτων της Ελλάδας.

Το Δημόσιο Χρέος αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει σήμερα, η ελληνική οικονομία. Ως δημόσιο χρέος ορίζεται το μέγεθος που αναφέρεται στον υφιστάμενο δανεισμό του Δημοσίου σε δεδομένο χρονικό σημείο. Το δημόσιο χρέος είναι αποτέλεσμα του δημόσιου δανεισμού, ο οποίος αποτελεί ένα από τα πιο αξιόλογα μέσα χρηματοδότησης των δημοσίων δαπανών (Γεωργακόπουλος, 1997). Τα κράτη πέρα από το δημόσιο δανεισμό αντλούν πόρους για τις δαπάνες τους και με άλλους τρόπους, όπως είναι η φορολογία και παλιότερα η έκδοση νέου χρήματος (μέτρο, το οποίο καταργήθηκε με την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ).

Στην Ελλάδα, τη δεκαετία του 1980 η κατάσταση άλλαξε ριζικά και το δημόσιο χρέος διευρύνθηκε τόσο πολύ, ώστε αποτέλεσε σοβαρό πρόβλημα σε πολλές χώρες, τόσο σε αναπτυσσόμενες όσο και αναπτυγμένες. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης, ήταν, πρώτον η ανάπτυξη της σχετικής οικονομικής φιλολογίας, η οποία, όπως ήταν φυσικό, άλλαξε γενική κατεύθυνση στρεφόμενη από την θεωρία στην πολιτική και δεύτερον προσαρμογή της οικονομικής πολιτικής. Ο περιορισμός του δημόσιου χρέους άρχισε να αποτελεί έναν από τους βασικούς σκοπούς τόσο της βραχυχρόνιας όσο και της μεσοχρόνιας οικονομικής πολιτικής, και συγκεκριμένα της βραχυχρόνιας πολιτικής οικονομικής σταθεροποίησης και των μεσοχρόνιων προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής. Όμως από τότε μέχρι σήμερα, για τριάντα χρόνια περίπου η Ελλάδα δεν μπόρεσε να διαχειριστεί την κατάσταση αυτή, με αποτέλεσμα το δημόσιο χρέος να αυξάνεται συνεχώς.

Η Ελλάδα περιήλθε σε δεινή οικονομική κατάσταση και η ανάγκη για δανεισμό για την κάλυψη εσωτερικών αναγκών αλλά και για εξυπηρέτηση των ήδη υπαρχόντων δανείων κατέστη αδύνατη λόγω εκτίναξης των spreads δανεισμού προς την Ελλάδα. Μακροχρόνιες σαθρές πολιτικές τακτικές σε συνδυασμό με κερδοσκοπικές τάσεις και την απώλεια εμπιστοσύνης από τις αγορές προς την ελληνική οικονομία λόγω και της απόκρυψης κρίσιμων οικονομικών μεγεθών οδήγησαν στην υπογραφή δανειακών συμβάσεων μεταξύ της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δ.Ν.Τ. Προαπαιτούμενο των δανείων αυτών είναι το μνημόνιο, το οποίο ουσιαστικά αποτελεί ένα πλάνο δράσης που πρέπει να ακολουθήσει η Ελλάδα με σκοπό την δημοσιονομική τακτοποίηση και την επάνοδο στις αγορές. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος όλοι σχεδόν οι νόμοι που ψηφίστηκαν περιείχαν διατάξεις εργασιακού ενδιαφέροντος.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η πορεία των Ελληνικών εισαγωγών και εξαγωγών τα τελευταία 30 έτη. Επιπλέον, επιχειρείται να γίνει σύνδεση της παρούσας οικονομικής κρίσης που βιώνει η χώρα με το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και το αρνητικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Στην διερεύνησή μας για την ιστορική εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας επικεντρωνόμαστε στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, γιατί αυτά είναι πιο καταλυτικά στη διαμόρφωσή του.

Η μεθοδολογία που ακολουθήσαμε στην εργασία αυτή είναι δευτερογενής έρευνα για τη συλλογή στοιχείων, κυρίως από την Τράπεζα Ελλάδος, την Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος και τη Eurostat. Τα δεδομένα αυτά παρουσιάστηκαν σε διαγράμματα και πίνακες και από μέρους μας έγινε προσπάθεια ερμηνείας τους και συσχετισμού με την αντίστοιχη θεωρία.

Κεφάλαιο 1 : Εισαγωγές

1.1 Η έννοια των Εισαγωγών

Ένα σημαντικό ποσοστό της κατανάλωσης και των επενδύσεων κάθε χώρας περιλαμβάνει τα προϊόντα που εισάγονται από άλλες χώρες. Οι εισαγωγές αποτελούν διαρροή από τη συνολική δαπάνη και δημιουργούν εισόδημα στις χώρες από τις οποίες προέρχονται τα προϊόντα που εισάγονται (Λιανός κ. ά., 1998).

Ο όγκος των εισαγωγών είναι συνάρτηση δύο παραγόντων (Κιόχος, 2008) :

- Το ύψος εισοδημάτων. Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι ένα μέρος των εισαγωγών δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές του εισοδήματος, τέτοια προϊόντα είναι τα αγαθά πρώτης ανάγκης, όπως τα φάρμακα, βασικές πρώτες ύλες κ.ά.
- Το επίπεδο των τιμών των αγαθών στην εισάγουσα χώρα, σε σχέση με τις τιμές σε άλλες χώρες.

Αν θεωρήσουμε σταθερές τις σχετικές τιμές σε άλλες χώρες, η συνάρτηση των εισαγωγών έχει την παρακάτω μορφή (Λιανός κ. ά., 1998) :

$$M = M_0 + mY$$

Όπου:

- M : ο όγκος των εισαγωγών
- M_0 : σταθερή ποσότητα εισαγωγών, η οποία δεν επηρεάζεται από το Y
- m : παράμετρος

Η οριακή ροπή ως προς τις εισαγωγές ορίζεται ως το πηλίκο της μεταβολής των εισαγωγών με τη μεταβολή του εισοδήματος. Η οριακή ροπή εισαγωγών κυμαίνεται μεταξύ του 0 και του 1.

Αν η συνάρτηση που ορίσαμε παραπάνω για τον όγκο των εισαγωγών είναι γραμμική τότε η οριακή ροπή των εισαγωγών είναι ίση με το m .

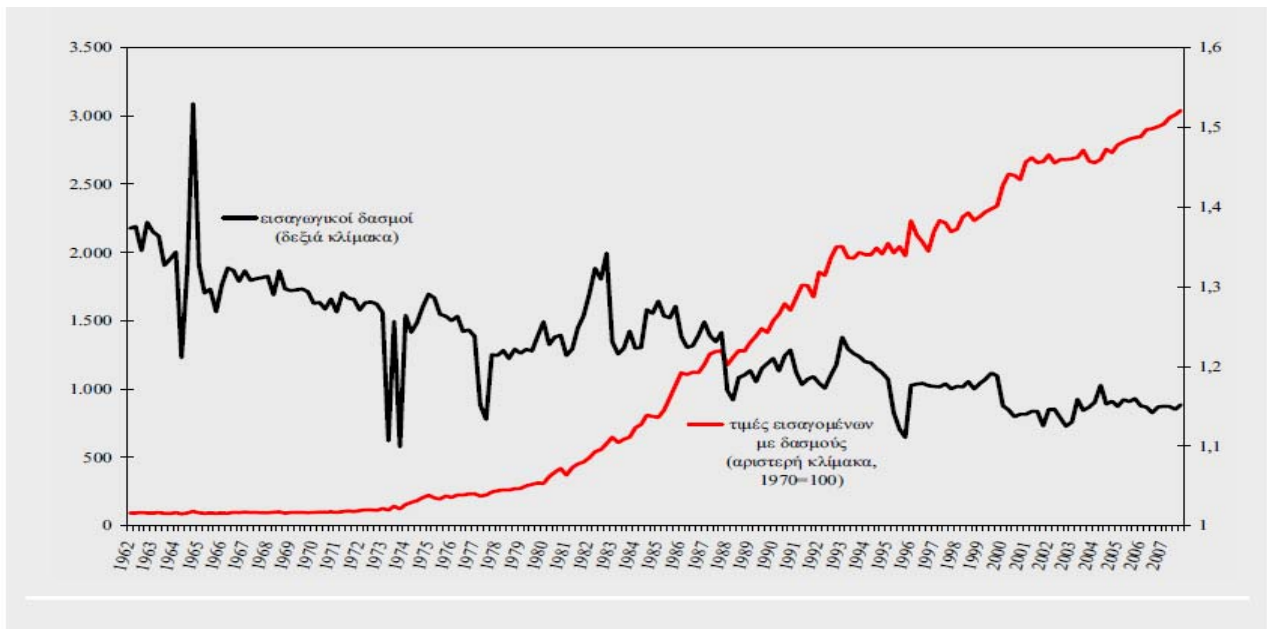
1.2 Η εξέλιξη των Εισαγωγών στην Ελλάδα

Η πολιτική που ακολουθούσε η Ελλάδα μέχρι την ένταξή της στην ΕΕ είχε ως στόχο στο να περιοριστούν οι εισαγωγές και βασιζόταν σε τρεις κατηγορίες μέτρων (Κιόχος, 2008) :

1. στους δασμούς και στους ισοδύναμους με δασμούς φόρους,
2. στις υποχρεωτικές καταθέσεις των εισαγωγέων στην Τράπεζα της Ελλάδος και
3. τα διοικητικά μέτρα.

Η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981 είχε ως αποτέλεσμα τα περιοριστικά μέτρα επί της εμπορικής πολιτικής στους, σύμφωνα με τα οποία οι εισαγωγές αποθαρρύνονταν, να καταργηθούν, με αποτέλεσμα τη σημαντική άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας σε κλάδους στους οποίους η χώρα είχε ή απέκτησε συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και την αύξηση των εισαγωγών (Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1: Τιμές εισαγόμενων αγαθών (χωρίς καύσιμα) και εισαγωγικοί δασμοί

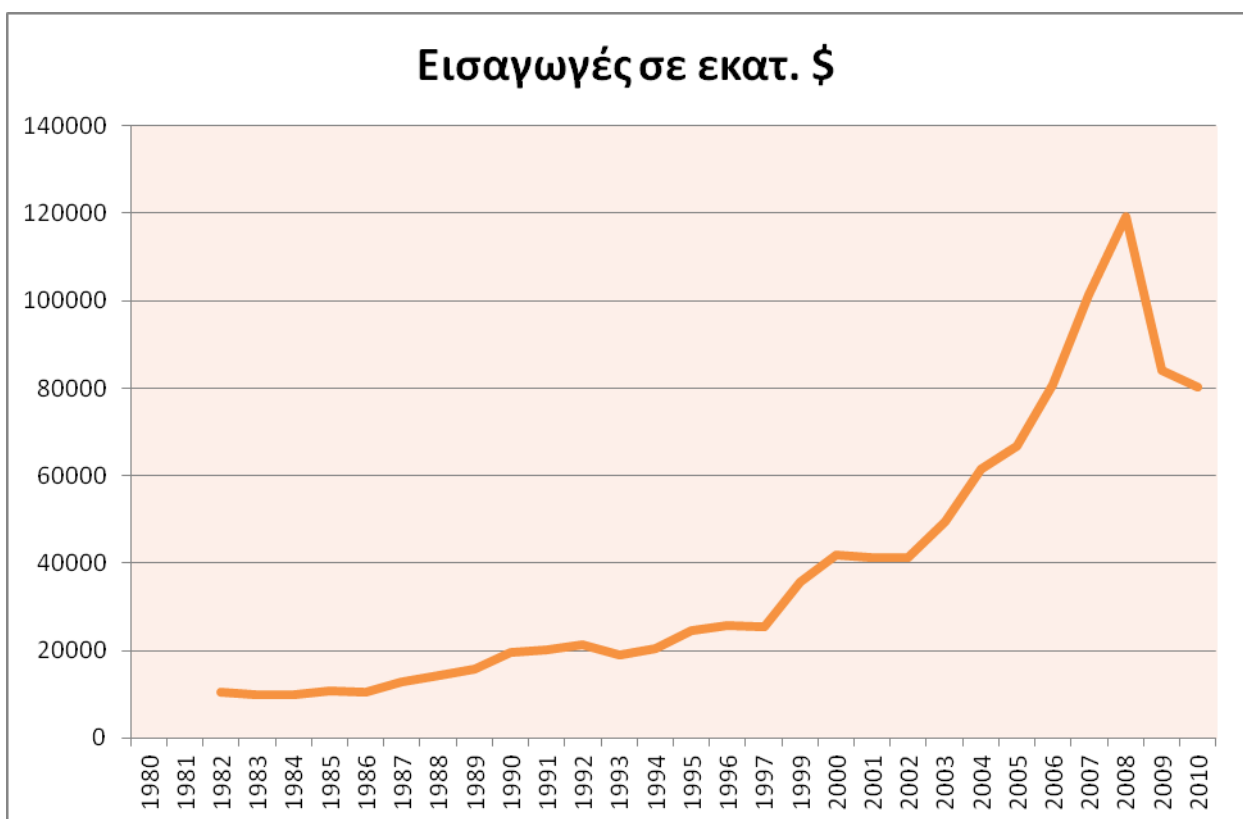

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2010) *Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής*. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθιά, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

Στον Πίνακα 1 του Παραρτήματος παρουσιάζεται η εξέλιξη των εισαγωγών από το 1980 έως σήμερα. Επισημαίνεται ότι το 1980 η μέση ονομαστική δασμολογική και μη προστασία ανερχόταν σε 28% περίπου, ενώ σημαντικά υψηλότερη ήταν η αποτελεσματική προστασία (60% περίπου)¹. Παρατηρείται ραγδαία αύξηση των εισαγωγών από την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. μέχρι σήμερα. Το 1981 οι εισαγωγές ήταν λιγότερες από 20.000.000.000 \$, ενώ το 2008 προσέγγισαν τα 120.000.000.000².

Διάγραμμα 2: Οι Εισαγωγές της Ελλάδας από το 1980 – 2010 (σε εκατ. δολάρια).

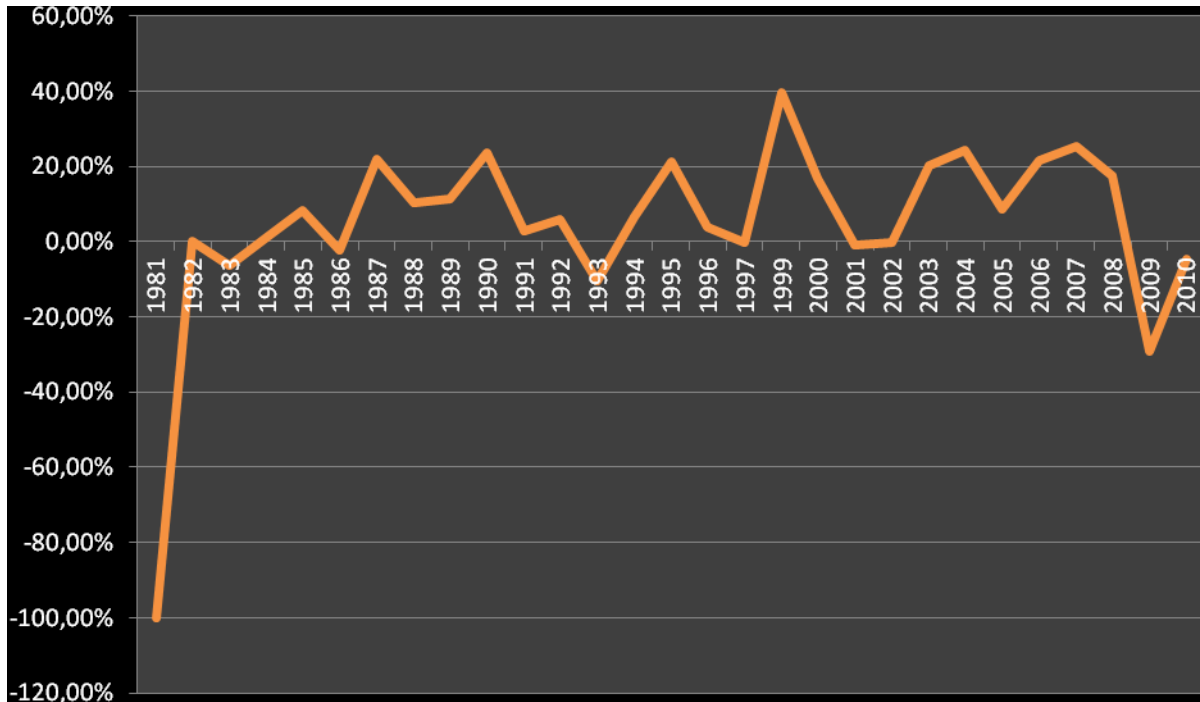
Πηγή: <http://www.indexmundi.com>

¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε: Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισοροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθεί, Ι., Συμγιάννης, Γ.

² <http://www.indexmundi.com>

Οι εισαγωγές από την εικοσαετία που μελετάμε παρουσιάζουν συνεχώς αυξήσεις (θετική μεταβολή), με εξαίρεση τα έτη 1982, 1985, 1993 και 2009 (Διάγραμμα 3).

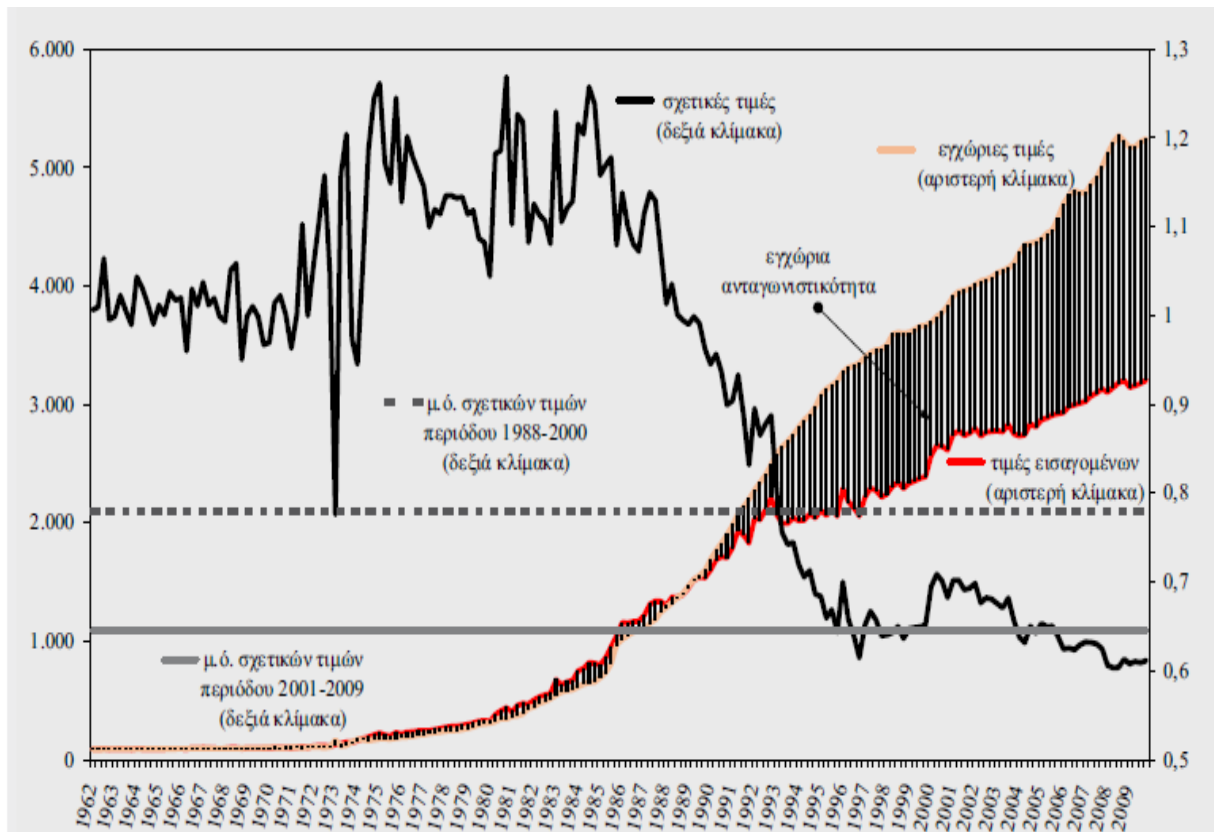
Διάγραμμα 3: Ετήσιες Μεταβολές Εισαγωγών της Ελλάδος

Πηγή: <http://www.indexmundi.com>

Από το Διάγραμμα 4 διαπιστώνεται ότι μετά το 1988 οι τιμές των εγχώριων προϊόντων άρχισαν να αυξάνονται με ρυθμό ταχύτερο από εκείνου των τιμών των εισαγομένων. Το έτος 2001 όμως παρατηρήθηκε επιτάχυνση του ρυθμού αυτού από και μετά, με αποτέλεσμα οι εγχώριες τιμές να υπερβαίνουν (σωρευτικά) εκείνες των εισαγομένων κατά περίπου 40%. Η απώλεια της εγχώριας ανταγωνιστικότητας την περίοδο 2001- 2007 σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία ανέρχεται περίπου στις 11 εκατοστιαίες μονάδες.

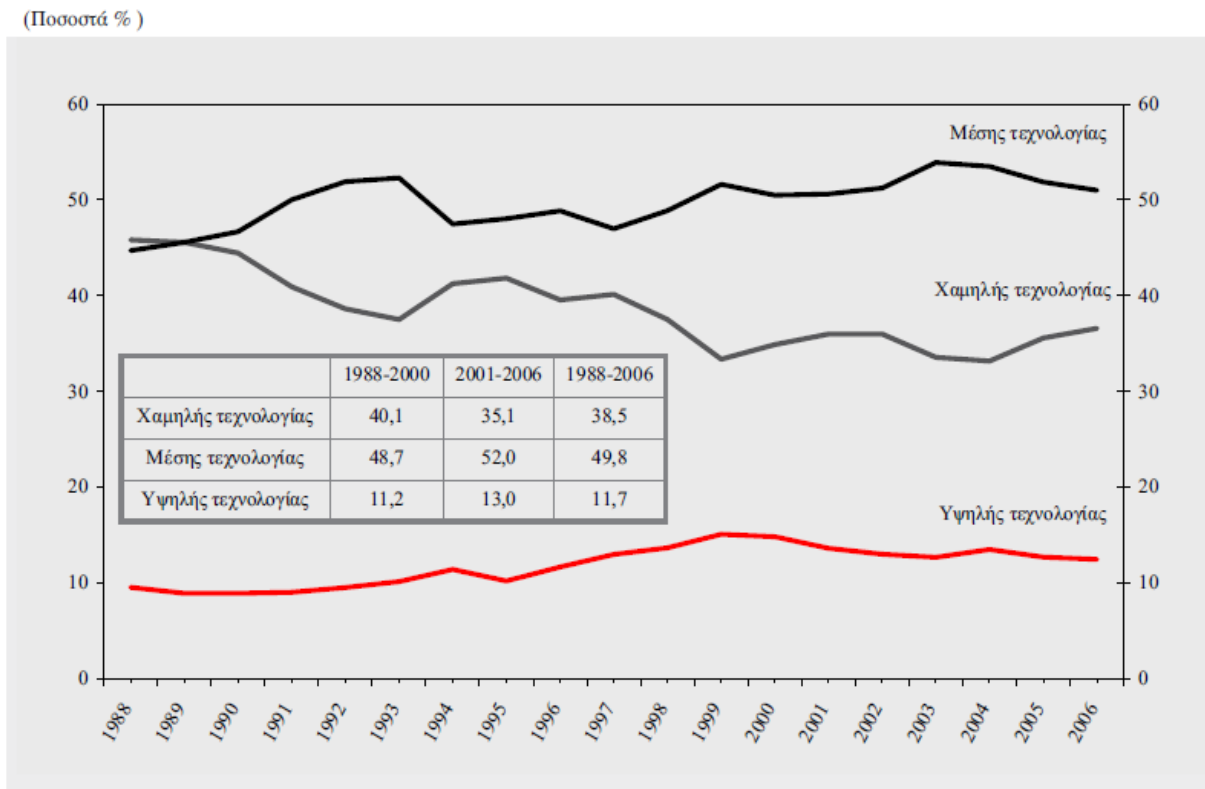
Διάγραμμα 4: Εγχώριες Τιμές Εισαγόμενων και Σχετικές Τιμές.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθιά, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

Στο Διάγραμμα 5 παρουσιάζεται η διάρθρωση των εισαγόμενων προϊόντων, ομαδοποιημένων με βάση το τεχνολογικό τους περιεχόμενο στις κατηγορίες της “χαμηλής”, “μέσης” και “υψηλής” τεχνολογίας. Η διάρθρωση αυτή παρουσίασε αξιοσημείωτες μεταβολές κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Το μερίδιο των προϊόντων χαμηλής τεχνολογίας περιορίστηκε σε 38% το 2006 από 46% το 1996, ενώ παρατηρήθηκε άνοδος της συμμετοχής κυρίως των προϊόντων μέσης τεχνολογίας (σε 51% από 44%) και, σε μικρότερο βαθμό, των προϊόντων υψηλής τεχνολογίας (σε 12% από 10%).

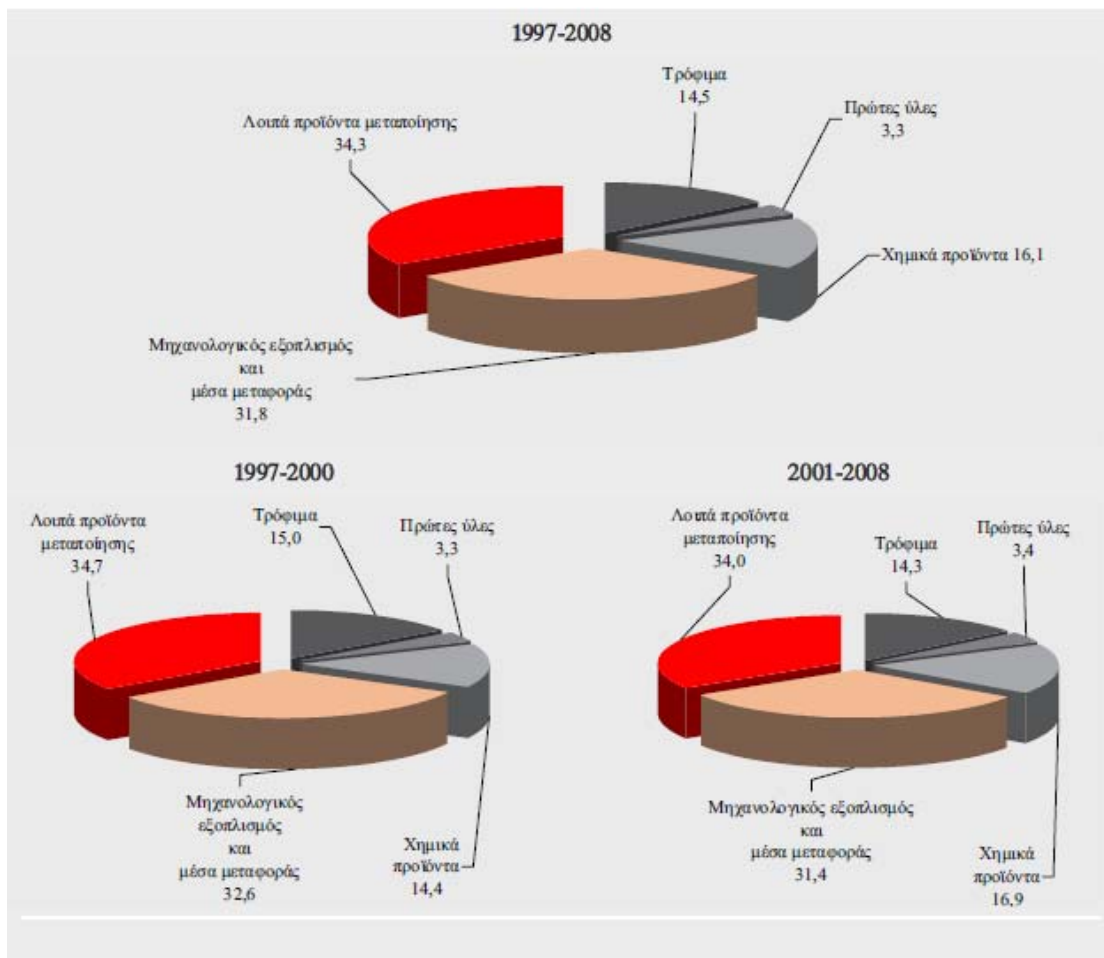
Διάγραμμα 5: Διάρθρωση ελληνικών εισαγωγών μεταποιημένων προϊόντων με βάση το τεχνολογικό περιεχόμενο.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2010) *Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής*. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθιά, Ι., Συμigiάννης, Γ.

Ωστόσο, αν και σταδιακά παρατηρείται υποκατάσταση των προϊόντων χαμηλής τεχνολογίας με προϊόντα κυρίως μέσης και, σε μικρότερο βαθμό, υψηλής τεχνολογίας, η διάρθρωση των ελληνικών εισαγωγών παραμένει υποδεέστερη σε σύγκριση με εκείνη των χωρών της νότιας Ευρώπης, αφού η συμμετοχή των εισαγωγών προϊόντων υψηλής τεχνολογίας για την Ελλάδα ανέρχεται σε 13% (κατά μέσο όρο) την περίοδο 2001-2006 σε σύγκριση με 17% για την Πορτογαλία και 16% περίπου για την Ιταλία και την Ισπανία αντίστοιχα.

Διάγραμμα 6: Διάρθρωση των εισαγωγών κατά κατηγορία προϊόντων

Πηγή: Eurostat

Στο παραπάνω Διάγραμμα εμφανίζεται η διάρθρωση των ελληνικών εισαγωγών κατά την περίοδο 1997-2008 και διαπιστώνεται ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο περίπου το 1/3 του συνόλου των εισαγωγών αφορά προϊόντα της κατηγορίας “μηχανολογικός εξοπλισμός και μέσα μεταφοράς” και το 1/3 τα “λοιπά προϊόντα μεταποίησης”. Η συμμετοχή των “τροφίμων” και των “χημικών” διαμορφώνεται περίπου σε 15% για την κάθε κατηγορία, ενώ των “πρώτων υλών” ανέρχεται σε 3%. Την περίοδο 2001-2008 η συμμετοχή των “μηχανημάτων” εμφανίζει ελαφρά υποχώρηση σε σύγκριση με την περίοδο 1997-2000, ενώ των “χημικών” μικρή άνοδο.

Πίνακας 1: Εισαγωγές μεταποιημένων προϊόντων υψηλής τεχνολογίας

(Ποσοστά % του συνόλου των μεταποιημένων)

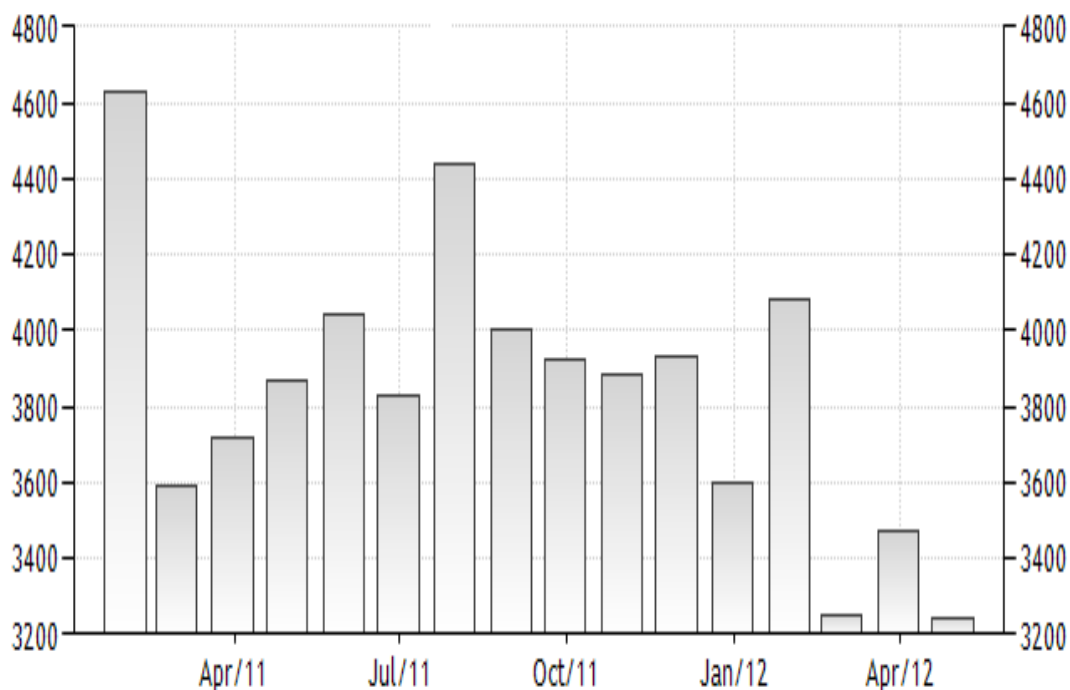
Χώρες	Μέσος όρος περιόδου 2001-2006
Ελλάδα	12,86
Ιταλία	16,07
Ισπανία	15,70
Πορτογαλία	16,88

Πηγή: Bennett et al. (2008).

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2010) *Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής*. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθεί, Ι., Συμυγιάννης, Γ.

Οι μειωμένες εισαγωγές σε συνδυασμό με το ότι είναι περιορισμένη η εγχώρια παραγόμενη υψηλή τεχνολογία, έχει επιπτώσεις στην εγχώρια παραγωγή, την παραγωγικότητα και τις εξαγωγές, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ότι η ζήτηση των προϊόντων υψηλής τεχνολογίας εμφανίζει έντονο δυναμισμό διεθνώς.

Διάγραμμα 7: Εισαγωγές Ελλάδος σε εκατ. ευρώ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Παρατηρούμε στο *Διάγραμμα 7* ότι οι εισαγωγές παρουσιάζουν συνεχή πτώση, γεγονός που δικαιολογείται απόλυτα, καθώς η χώρα αντιμετωπίζει οικονομική κρίση και βρίσκεται κάτω υπό την επιτήρηση του Νομισματικού Ταμείου και των κανονισμών που έχουν επιβληθεί στη χώρα.

Τους τρεις τελευταίους μήνες σημειώνονται ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα εισαγωγών, αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα της πολιτικής αστάθειας που επικρατούσε λόγω των συνεχιζόμενων εκλογικών διαδικασιών, της έλλειψης σταθερής Κυβέρνησης και της μειωμένης εμπιστοσύνης των άλλων χωρών απέναντι στην Ελλάδα. Από την άλλη η κατάσταση αυτή, δηλαδή η μείωση των εισαγωγών και η αύξηση των εξαγωγών μπορεί να θεωρηθεί ως επίτευξη του στόχου της μείωσης του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου.

Μελέτη³, η οποία πραγματοποιήθηκε από την Τράπεζα Ελλάδος σχετικά με το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στην Ελλάδα καταλήγει στα εξής συμπεράσματα σχετικά με τις εισαγωγές στη χώρα μας :

- **Πρώτον**, τα 2/3 των εισαγωγών προέρχονται από την ΕΕ-15.
- **Δεύτερον**, οι εισαγωγές αγαθών υψηλής τεχνολογίας, παρά την άνοδό τους, υπολείπονται εκείνων των λοιπών χωρών της Νότιας Ευρώπης.
- **Τρίτον**, η διεύδυση των εισαγωγών στην εγχώρια αγορά μεταποιημένων προϊόντων αυξάνεται με υψηλό ρυθμό την τελευταία δεκαετία, με συνέπεια την εκτόπιση των εγχώριων βιομηχανικών προϊόντων.
- **Τέταρτον**, η ανταγωνιστικότητα της εγχώριας παραγωγής παρουσιάζει μόνιμη χειροτέρευση από το 1988 και έπειτα και επιδεινώνεται μετά την ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ.
- **Πέμπτον**, μακροχρόνια, οι ελληνικές εισαγωγές επηρεάζονται από την ανταγωνιστικότητα (σχετικές τιμές), το διαθέσιμο εισόδημα και ιδίως από την “ποικιλία και την ποιότητα” των εισαγόμενων προϊόντων και τη ζήτηση για το εγχώριο προϊόν, στην έκταση κατά την οποία, αυτή δεν ικανοποιείται. Οι ελαστικότητες των παραγόντων αυτών είναι ίσες ή ελαφρώς υψηλότερες της μονάδας με εξαίρεση εκείνη των σχετικών τιμών.
- **Έκτον**, βραχυχρόνια οι εισαγωγές προσδιορίζονται από την “ποικιλία και την ποιότητα”, τη μη κάλυψη της ζήτησης από την εγχώρια προσφορά του προϊόντος και, σε μικρότερο βαθμό, την ανταγωνιστικότητα, ενώ δεν φαίνεται να επηρεάζονται από το εισόδημα.
- **Έβδομον**, ενώ μακροχρόνια τα εγχώρια και τα εισαγόμενα αγαθά είναι υποκατάστατα, βραχυχρόνια η σχέση τους εμφανίζεται να είναι συμπληρωματική.

---

³ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθιά, Ι., Συμιγιάννης, Γ., σελ. 131-160

Κεφάλαιο 2: Εξαγωγές

2.1 Η έννοια και η σημασία των εξαγωγών

Με τον όρο «εξαγωγές» ορίζονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες, οι οποίες παράγονται στο εσωτερικό και πωλούνται στο εξωτερικό. Αφαιρώντας από τις εξαγωγές το σύνολο των εισαγωγών προκύπτουν οι καθαρές εξαγωγές, δηλαδή τα εμπορικό ισοζύγιο (Κιόχος, 2008).

Εικόνα 1: Προϊόντα προς εξαγωγή.

Πηγή : <http://www.ethnos.gr>

Οι εξαγωγές διακρίνονται στις εξής κατηγορίες (Ιωάννου, 2005):

- ❖ Εξαγωγές με συναλλαγματικές διατυπώσεις.
- ❖ Εξαγωγές χωρίς συναλλαγματικές διατυπώσεις.

Οι εξαγωγές είναι βασικό δομικό στοιχείο για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, για αυτό θα πρέπει κάθε χώρα να δίνει ιδιαίτερο βάρος στον προγραμματισμό και στην αποτελεσματική προώθησή τους. Η σημαντικότητα των εξαγωγών έγκειται στους παρακάτω λόγους (Λιανός, 1998) :

- Σε χώρες που έχουν μικρή εσωτερική αγορά, οι εξαγωγές είναι απαραίτητες για τη βιομηχανική ανάπτυξη και την περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της χώρας., καθώς και τη βελτίωση του βιοτικού της επιπέδου.
- Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι εξαγωγές γιατί προσφέρουν πολύτιμο συνάλλαγμα για μια χώρα, το οποίο είναι απαραίτητο για την πραγματοποίηση εισαγωγών.
- Βοηθάνε σημαντικά στην εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους.

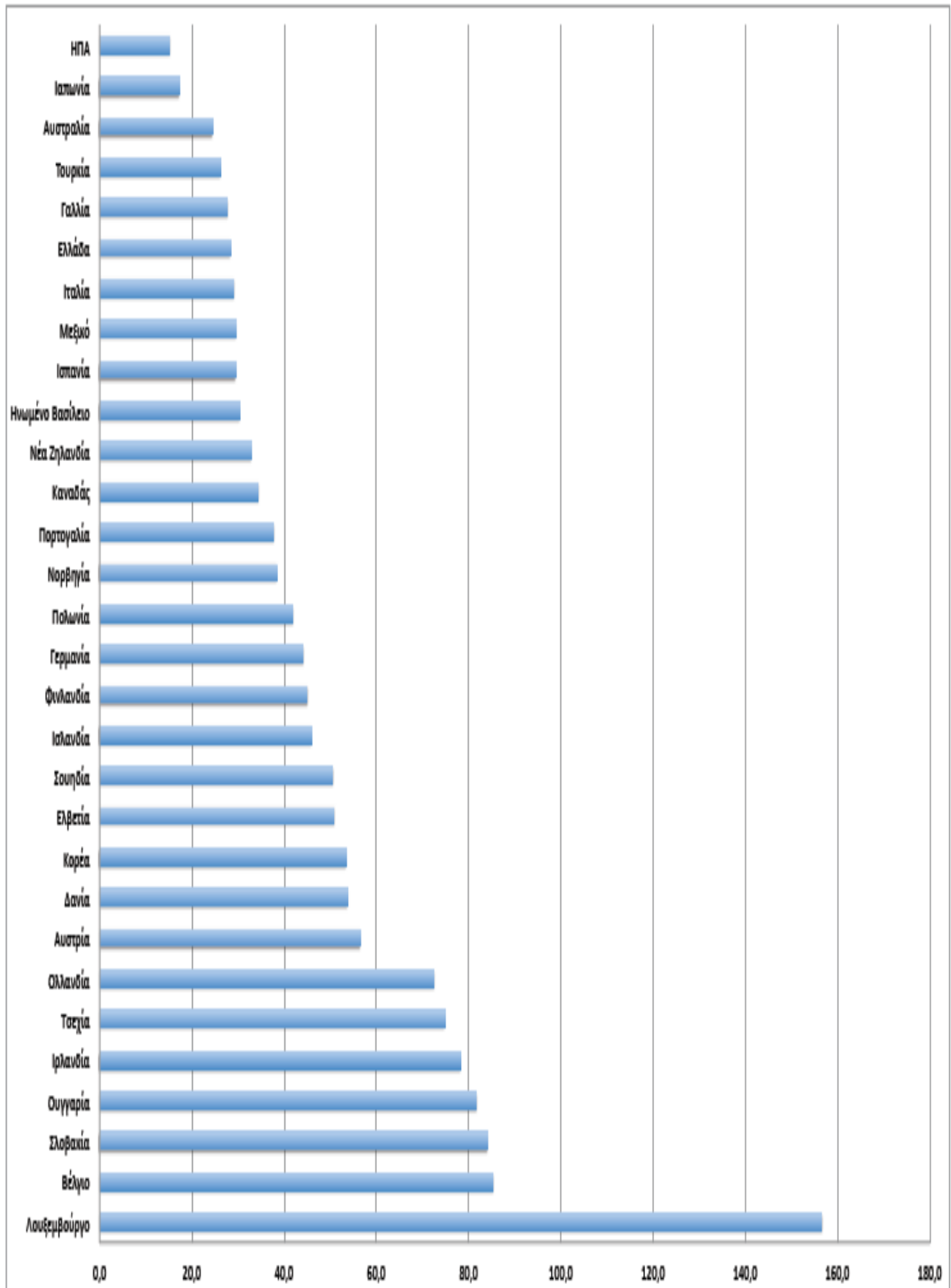
Επομένως, για μια χώρα όπως η Ελλάδα η σημασία των εξαγωγών είναι μεγάλη για τους ακόλουθους λόγους⁴ :

1. Οι εξαγωγές είναι άμεσα και οργανικά συνδεδεμένες με την παραγωγή, τις επενδύσεις, την οικονομία και γενικά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών με τα αντίστοιχα εισοδήματα που δημιουργούν (με τα εμβάσματα των μεταναστών) συμβάλλουν στην αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης αλλά χωρίς κάποια αντίστοιχη συμβολή στην αύξηση της εγχώριας προσφοράς αγαθών.
2. Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι εξαγωγές επηρεάζονται πολύ περισσότερο από παράγοντες εξωγενείς όπως μία διεθνή οικονομική ύφεση.

---

⁴ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάι, Ι., Συμγιάννης, Γ., σελ. 163-168

Διάγραμμα 8: Η Σημασία του Διεθνούς Εμπορίου σε 30 Οικονομίες

Πηγή: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)

Σαν απόρροια αυτού, οι κάτοικοι του εξωτερικού σε περιόδους οικονομικής ύφεσης περιορίζουν πρώτα τις δαπάνες τουρισμού και όχι τροφής ή ένδυσης.

3. Μια χώρα όπως η Ελλάδα έχει έλλειψη των απαραίτητων πρώτων υλών και της κατάλληλης τεχνολογίας που χρειάζεται για την παραγωγή των αγαθών που πρόκειται να εξαχθούν. Διάφορες μελέτες δείχνουν ότι στις εξαγωγές των αγαθών υπάρχει αρκετά υψηλό «εισαγόμενο στοιχείο» αναφερόμενες στα ενδιάμεσα προϊόντα και στις πρώτες ύλες που απαιτούνται.

2.2 Παράγοντες που επηρεάζουν τις εξαγωγές των χωρών

Οι εξαγωγές μιας χώρας καθορίζονται από τους εξής παράγοντες (Κιόχος, 2008) :

- ❖ Οι *τιμές* τόσο των εγχώριων, όσο και των εισαγόμενων προϊόντων.
- ❖ Οι *προτιμήσεις* των καταναλωτών τόσο για τα εγχώρια, όσο και για τα εισαγόμενα προϊόντα.
- ❖ Οι *τιμές του συναλλάγματος*.
- ❖ Το *κόστος προώθησης και μεταφοράς* των προϊόντων στις διάφορες χώρες.
- ❖ Την *πολιτική* που ακολουθούν οι Κυβερνήσεις των χωρών.

Το μέγεθος της οικονομίας μιας χώρας συσχετίζεται άμεσα με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές της. Αυτό δικαιολογείται ως εξής : οι μεγαλύτερες οικονομίες μπορούν να παράγουν μεγαλύτερες ποσότητες αγαθών και υπηρεσιών για να εξάγουν, οι αυξημένες εξαγωγές εξασφαλίζουν στους πολίτες της χώρας περισσότερα εισοδήματα, οπότε μπορούν να αγοράζουν μεγαλύτερες ποσότητες εισαγόμενων προϊόντων.

Επιπλέον, παράγοντες που επηρεάζουν το εξαγωγικό εμπόριο των χωρών είναι οι ακόλουθοι (Krugman et al., 2011) :

- ❖ Η γεωγραφική θέση των χωρών είναι καθοριστικός παράγοντας, καθώς για να διευκολύνεται το εμπόριο μιας χώρας απαιτούνται λιμάνια.
- ❖ Η κουλτούρα των χωρών επίσης αποτελεί ενισχυτικό παράγοντα των εξαγωγών. Όταν δυο χώρες έχουν παρόμοια κουλτούρα είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν εμπορικούς δεσμούς.
- ❖ Η απόσταση των χωρών αποτελεί είτε ενθαρρυντικό, είτε αποθαρρυντικό παράγοντα για τη σύναψη εμπορικών σχέσεων μεταξύ δυο χωρών. Όταν δυο χώρες έχουν μεγάλη απόσταση, το κόστος μεταφοράς είναι μεγαλύτερο οπότε οι εξαγωγικές δραστηριότητες μεταξύ τέτοιων χωρών αποφεύγονται.

- ❖ Η ύπαρξη συνόρων μεταξύ των χωρών πολλές φορές τίθεται ως εμπόδιο στη διεξαγωγή εμπορίου, αφού έχει ως αποτέλεσμα περιορισμούς που απαιτούν χρόνο και χρήμα για να ξεπεραστούν.

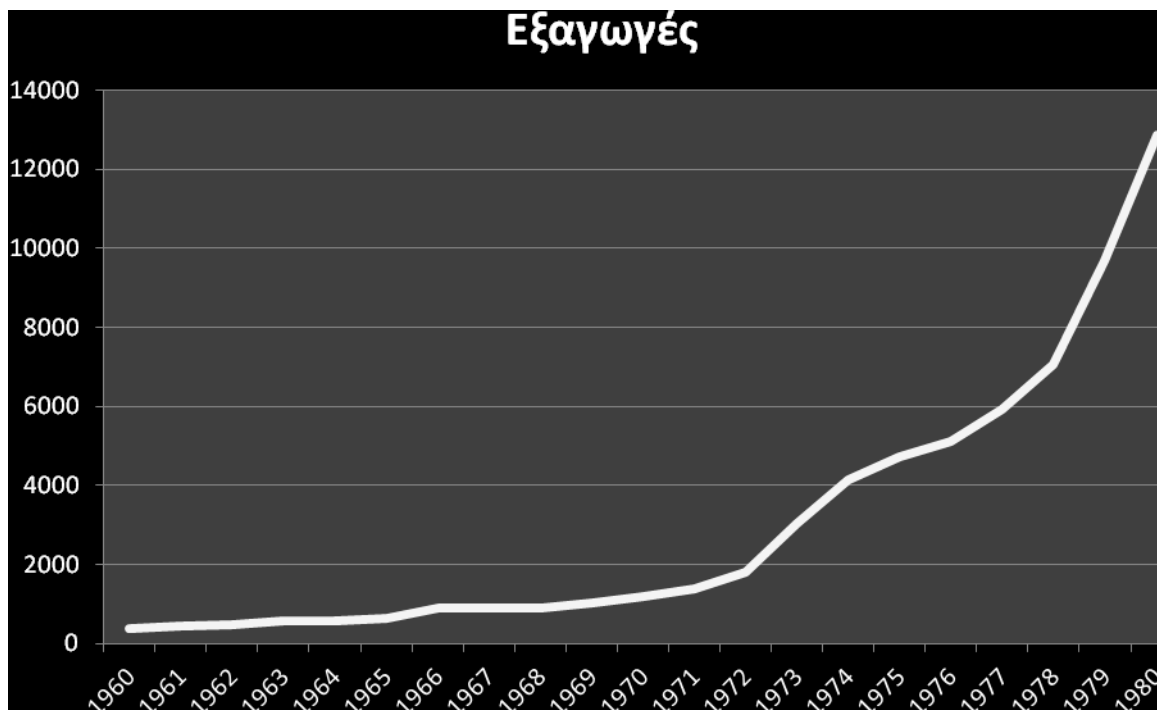
Αξίζει να σημειωθεί πως με την πάροδο των ετών και την εξέλιξη της τεχνολογίας, οι αποστάσεις έχουν μικρύνει και έτσι αυξάνεται το εμπόριο.

2.3 Ιστορική Εξέλιξη των Εξαγωγών

Η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε ταχύτατα μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο αλλά και τον εμφύλιο. Η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα πραγματοποιήθηκε το 1981 και είναι το κύριο σημείο μέσα στην πρόσφατη ιστορία της χώρας. Η ιδιότητα μέλους στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) αντιμετωπίστηκε ως προστασία των αποκατεστημένων δημοκρατικών θεσμών της χώρας μετά από τη δικτατορία του 1967-1974 (Γεωργακόπουλος, 1997).

Η Ελλάδα εισήχθη στην Ε.Ε. σε μία περίοδο επιδεινωμένης οικονομικής κρίσης καθώς ήταν μια από τις οικονομίες που επηρεάστηκαν αρνητικά από τις κρίσεις του πετρελαίου το 1973 και το 1979. Στη δεύτερη δεκαετία η ελληνική οικονομική επίδοση βελτιώνεται σημαντικά μετά από ένα επιτυχές μακροοικονομικό πρόγραμμα σταθεροποίησης (Γεωργακόπουλος, 1997).

Διάγραμμα 9: Ελληνικές Εξαγωγές 1960-1980 (σε εκατ. \$).

Πηγή: <http://www.indexmundi.com>

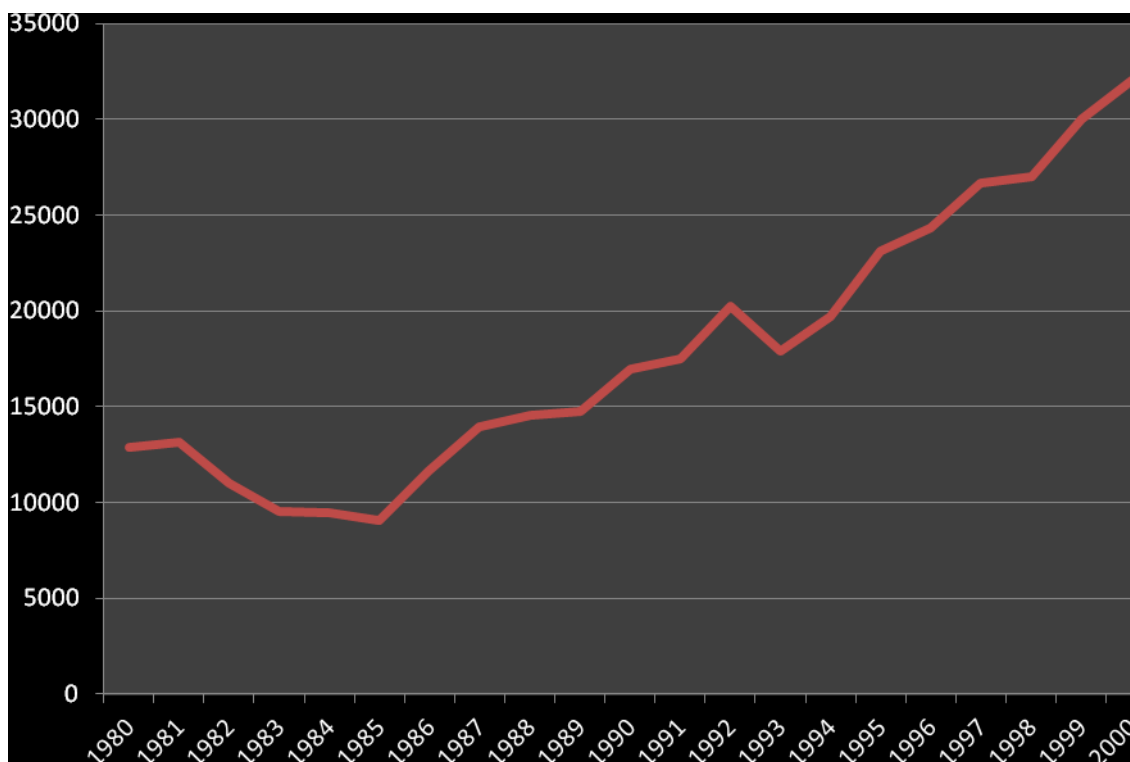
Τη δεκαετία 1980-1990 αλλά και τα επόμενα χρόνια συνέβησαν διάφορα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα τα οποία έπαιξαν πολύ σπουδαίο ρόλο στην οικονομική και γενικά πολιτική και πολιτιστική ζωή της Ελλάδας αλλά και ολόκληρου του κόσμου. Όσον αφορά την Ελλάδα, τη δεκαετία του 80' η πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είναι γεγονός. Με πρωθυπουργό τον Ανδρέα Παπανδρέου πραγματοποιούνται πολλές μεταρρυθμίσεις κυρίως στο δημόσιο τομέα και ιδρύονται αμέτρητοι δημόσιοι οργανισμοί με απόρροια την αποτελεσματική επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας (Διάγραμμα 9) (Αγαπητός, 2001).

Την δεκαετία 1980-1990 συνέβησαν διάφορα σημαντικά γεγονότα, τα οποία σημάδεψαν τις εξαγωγές (κυρίως θετικά) και την οικονομία της χώρας. Τα γεγονότα αυτά είναι τα ακόλουθα (Αγαπητός, 2001):

- ▶ Ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα που είχαν παγκόσμια ισχύ είναι το **πυρηνικό ατύχημα του Τσερνομπίλ** στην Ουκρανία τον Απρίλιο του 1986, που είχε σαν αποτέλεσμα τη διαρροή ραδιενέργειας κυρίως στα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης. Το αποτέλεσμα αυτό είχε άμεσο αντίκτυπο στα κράτη που διέρρευσε η ραδιενέργεια γιατί παγκοσμίως αποκλείστηκαν οι εξαγωγές αυτών των κρατών φοβούμενοι ότι τα προϊόντα είχαν εκτεθεί στη ραδιενέργεια.

Διάγραμμα 10: Οι Ελληνικές Εξαγωγές από το 1980 – 2000 (σε εκατ. ευρώ).

Πηγή: <http://www.indexmundi.com>

- ▶ **Η οικονομική κρίση του 1987.** Η Ελλάδα θέλοντας να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση ξεκίνησε τις έρευνες για πετρέλαιο στο Αιγαίο. Πραγματοποιώντας όμως αυτή την κίνηση ήρθαν σε άμεση αντιπαράθεση με τους Τούρκους από τους οποίους δημιουργήθηκαν και θερμά επεισόδια μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η Ελλάδα να σταματήσει αμέσως τις έρευνες και να υπογράψει το Πρωτόκολλο της Βέρνης, το Μάρτιο του 1987, το οποίο δέσμευε και τις δύο πλευρές να απέχουν από οποιαδήποτε ενέργεια στην περιοχή, όσο διάστημα διαρκούσαν οι διαπραγματεύσεις για την υφαλοκρηπίδα.
- ▶ Το επόμενο συμβάν που σημάδεψε μία ολόκληρη εποχή είναι **η πτώση του Τείχους του Βερολίνου το Νοέμβριο του 1989** το οποίο μέχρι τότε χώριζε τη Γερμανία σε δύο μέρη, την Ανατολική και τη Δυτική. Το Τείχος έγινε το σύμβολο του χωρισμού, του χωρισμού της Γερμανίας, του χωρισμού της Ευρώπης μέχρι το 1989 που ήρθε η πτώση και η Γερμανία έγινε πάλι ένα ενωμένο κράτος το οποίο

στα επόμενα χρόνια που θα ακολουθούσαν θα αναπτυσσόταν σε μία οικονομική υπερδύναμη και σε ένα από τα πιο δυνατά κράτη στον κόσμο.

Την επόμενη δεκαετία (1990-2000) παρατηρείται ότι οι ελληνικές εξαγωγές παρατήρησαν αύξηση. Την περίοδο αυτή σημειώθηκε το εξής σημαντικό οικονομικό γεγονός που επηρέασε θετικά και την Ελλάδα (Καραβίτης, 2008) :

- ▶ **Η Συνθήκη του Μάαστριχτ**, επίσημα γνωστή ως Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ίσως η σημαντικότερη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και η δεύτερη σε παγκόσμια κλίμακα μετά από εκείνη της ίδρυσης του ΟΗΕ. Δεν υπήρξε ποτέ στην παγκόσμια ιστορία παρόμοια συνθήκη με τόσο πλούσιο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιεχόμενο. Η συνθήκη έλαβε το όνομά της από την πόλη της Ολλανδίας όπου και υπεγράφη στις 7 Φεβρουαρίου του 1992.

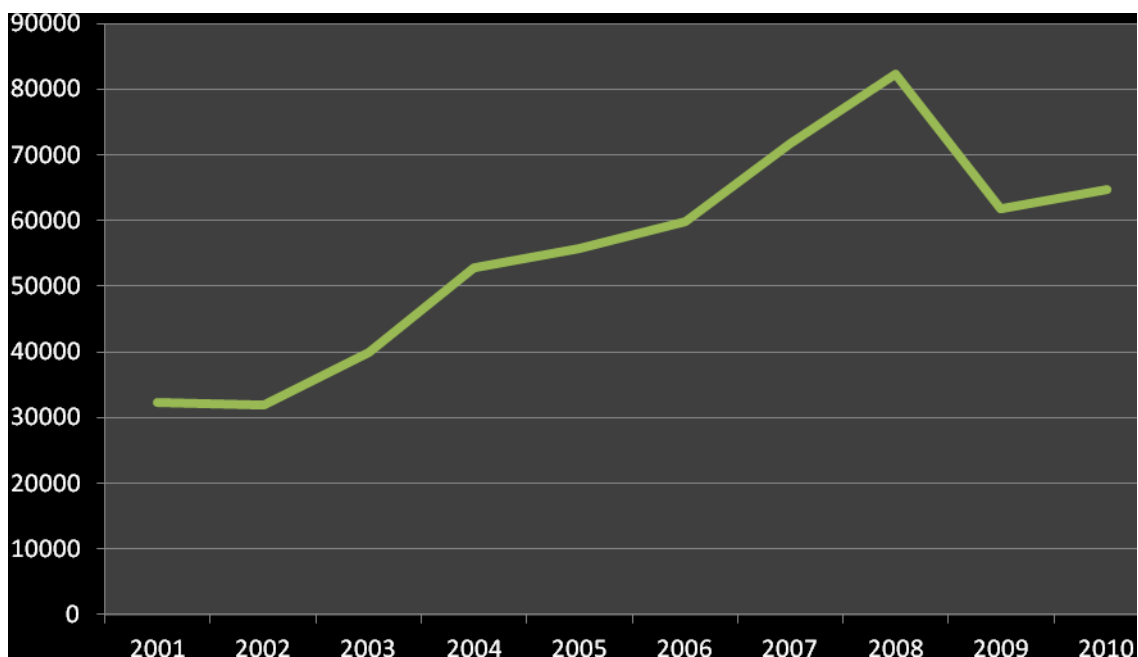
Στην 1^η Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ευρωζώνη ωστόσο το ευρώ εισήχθη το 2002. Η ένταξη αυτή είχε τόσο οικονομικά, όσο και πολιτικά πλεονεκτήματα. Παρά τις συχνές διαταραχές λόγω των περιοδικών αποκλίσεων της χώρας από τις συμβατικές της υποχρεώσεις η πορεία της Ελλάδας φάνταζε διαχειρίσιμη. Η σφοδρότητα όμως της κρίσης που ξέσπασε το 2009 και κορυφώθηκε μέσα στο 2010 αποκάλυψε τις χρόνιες αδυναμίες του ελληνικού οικονομικού και πολιτικού συστήματος να λειτουργήσει αρμονικά τόσο εντός της Ευρωζώνης όσο και στο διεθνές περιβάλλον⁵.

Είναι αναμφισβήτητο ότι η χώρα επωφελήθηκε από τα πλεονεκτήματα του ενιαίου νομισματικού χώρου στις συναλλαγές της με τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης και μετρίασε τη σπουδαιότητα του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Οι εξαγωγές σημείωσα αύξηση σε ποσοστό 22,6% το 2000 (32009,04 εκατ. \$) σε σχέση με το έτος 1990. Η εντυπωσιακή αυτή άνοδος των εξαγωγών οφείλεται στην άνοδο της τιμής του δολαρίου έναντι του ευρώ (άρα και της δραχμής), στην άνοδο της τιμής του πετρελαίου διεθνώς αλλά και στην εξομάλυνση της κατάστασης στο Κόσσοβο και τα Βαλκάνια γενικότερα.

---

⁵ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθιά, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

Διάγραμμα 11: Οι Ελληνικές Εξαγωγές από το 2000 – 2010.

Πηγή: <http://www.indexmundi.com>

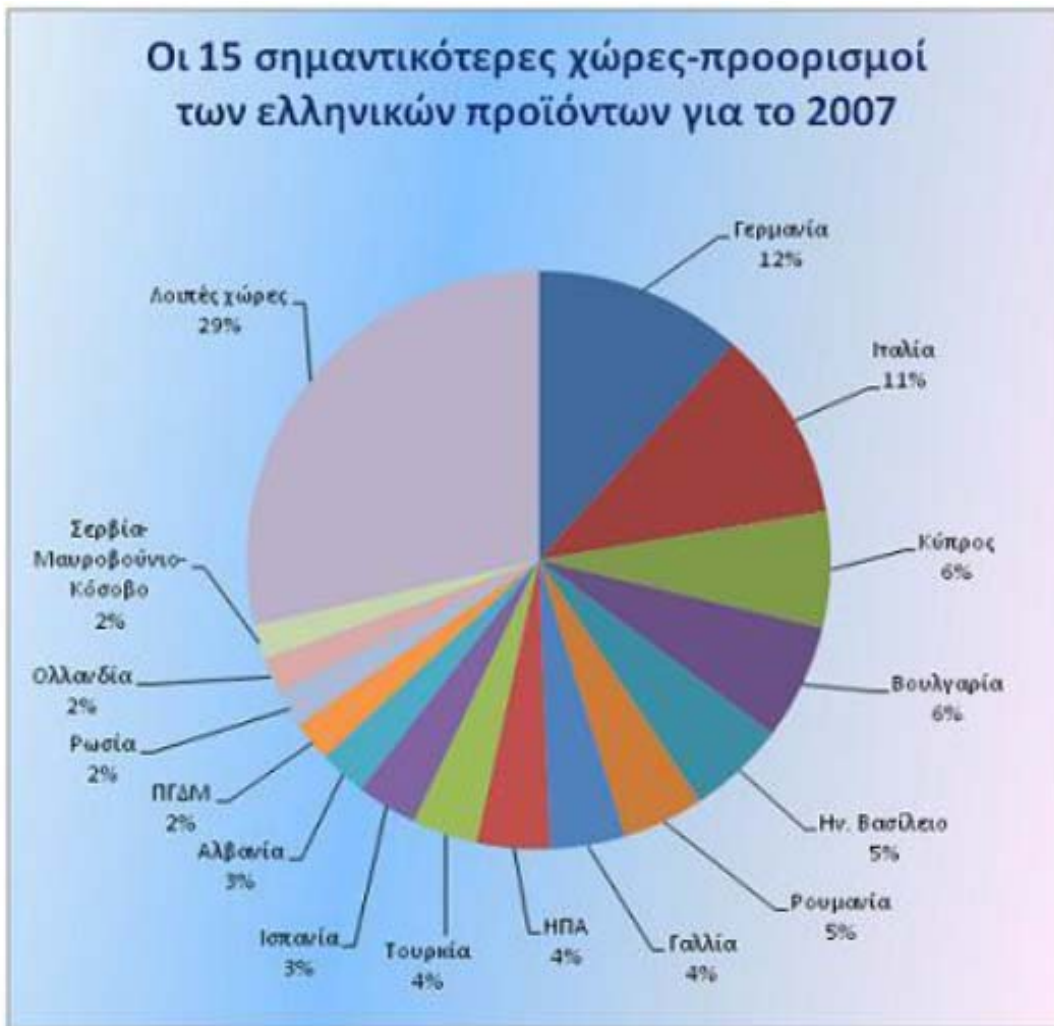
Οι ελληνικές εξαγωγές κατέγραψαν αύξηση το 2004 αλλά μείωση της μέσης ετήσιας τάσης κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου 2000-2004, κατά 1,8% σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών του ΣΕΒΕ στην ανάλυση για την πορεία των ελληνικών εξαγωγών για το διάστημα από 2000-2004⁶.

Το έτος 2006 οι εξαγωγές άγγιξαν σε αξία τα 59.879.700.000 \$ δις ενώ την προηγούμενη χρονιά είχαν ανέλθει στα 55.721.290.000 \$ δις σημαντική αύξηση των 4 δις \$ περίπου. Παρακάτω, παρατίθεται ένας πίνακας των ελληνικών εξαγωγών με προορισμό τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρώτη χώρα προορισμού των ελληνικών προϊόντων για το 2006 έρχεται η Ιταλία ενώ το 2005 ήταν η Γερμανία με μικρές διαφορές η πρώτη από τη δεύτερη⁷.

⁶ Αλογοσκούφης, Γ., (2012) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική. Διάλεξη 1 του μαθήματος Διεθνής Οικονομική, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

⁷ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάνι, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

Διάγραμμα 12: Οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας

Πηγή: Διεθνής Οργανισμός Εμπορίου

Η αξία των ελληνικών εξαγωγών το 2007 βάσει προσωρινών στοιχείων της ΕΣΥΕ (στις αρχές του 2008) ανήλθε σε 22 δις ευρώ περίπου σημειώνοντας αύξηση 4% ωστόσο αν η αύξηση υπολογιστεί με βάση το υποτιμημένο αμερικανικό νόμισμα (δολάριο) η αύξηση φτάνει το 13,5%.

Όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα πρώτη χώρα προορισμού των ελληνικών εξαγωγών για το 2007 έρχεται η Γερμανία με ποσοστό 12%, έπειτα έρχεται η Ιταλία με 11%, και ακολουθούν η Κύπρος με 6%, η Βουλγαρία επίσης με 6%, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρουμανία με 5%, η Γαλλία οι ΗΠΑ και η Τουρκία με 4%, η Ισπανία και η Αλβανία με 3%, η ΠΓΔΜ, η Ρωσία, η Ολλανδία και η Σερβία-Μαυροβούνιο με 2% και τέλος λοιπές χώρες το υπόλοιπο 29%.

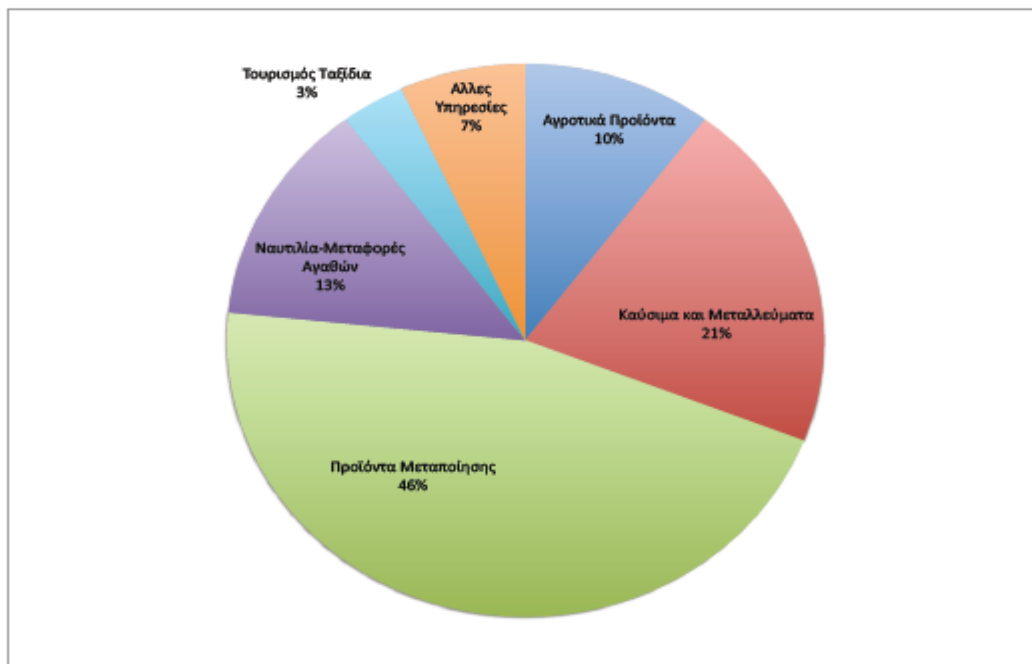
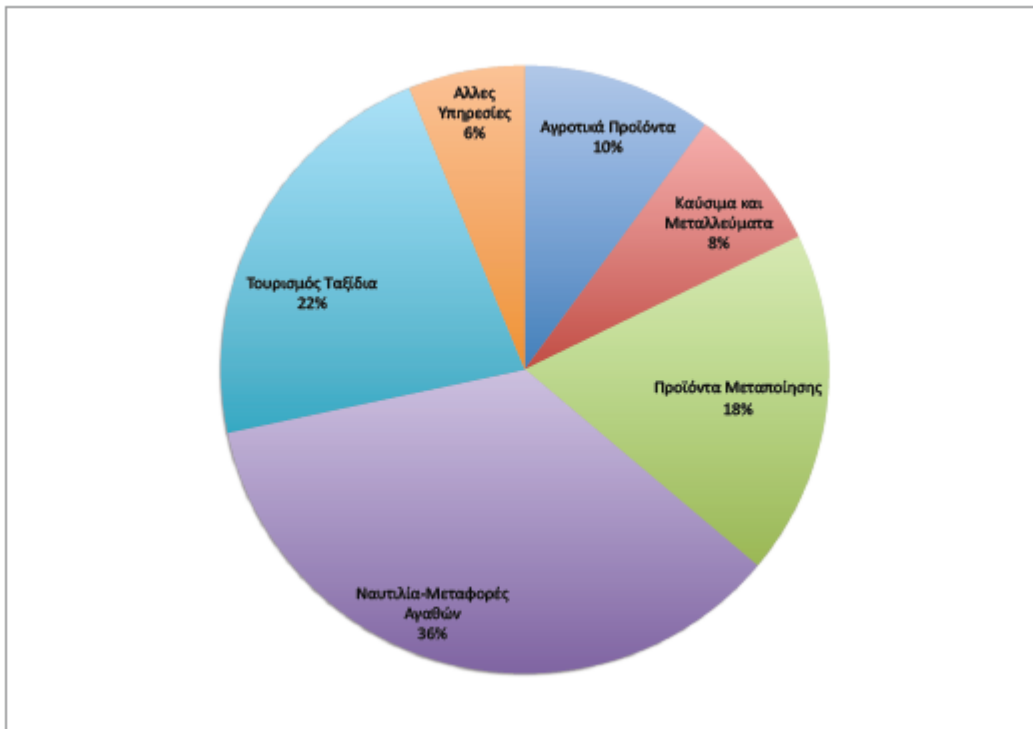
Με θετικό πρόσημο έκλεισε το 2008 για τις ελληνικές εξαγωγές παρά τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν, φθάνοντας τα 25,5 δις περίπου ευρώ έναντι 23,5 δις περίπου ευρώ το 2007. Και πάλι τις πρώτες θέσεις μεταξύ των χωρών προορισμού κατέλαβαν η Ιταλία και η Ισπανία με μερίδιο 11,5% και 10,5% αντίστοιχα επί του συνόλου και ακολουθούν κατά σειρά κατάταξης η Βουλγαρία, η Κύπρος, οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ρουμανία και η Τουρκία.

Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (αρχές του 2010) και ανακοίνωσή της για το κλείσιμο του 2009, λόγω της οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2008 και κορυφώθηκε το 2009 οι ελληνικές εξαγωγές κατέγραψαν σημαντική μείωση κατά 17,5% σε σχέση με το 2008, ενώ σε αξία ανήλθαν σε 20,4 δις ευρώ επιστρέφοντας σε επίπεδα του 2005 που υπολογίζονταν σε 14,7 δις ευρώ.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι οι ελληνικές εξαγωγές κατέγραψαν μείωση το 2009 έπειτα από έξι συνεχή έτη ανόδου, από το 2003 δηλαδή και μετά λόγω της οικονομικής κρίσης. Όπως αναφέρει σε ανακοίνωσή του το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και σύμφωνα με στοιχεία του Ελληνικού Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ), η αξία των ελληνικών εξαγωγών παρουσίασε αύξηση κατά 10,7% έναντι του προηγούμενου χρόνου με αξία που έφτασε τα 21,5 δις ευρώ περίπου.

Στο παρακάτω Διάγραμμα φαίνεται ότι η διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών για το 2010.

Διάγραμμα 13 :Διάρθρωση Εξαγωγών και Εισαγωγών αντίστοιχα για το έτος 2010

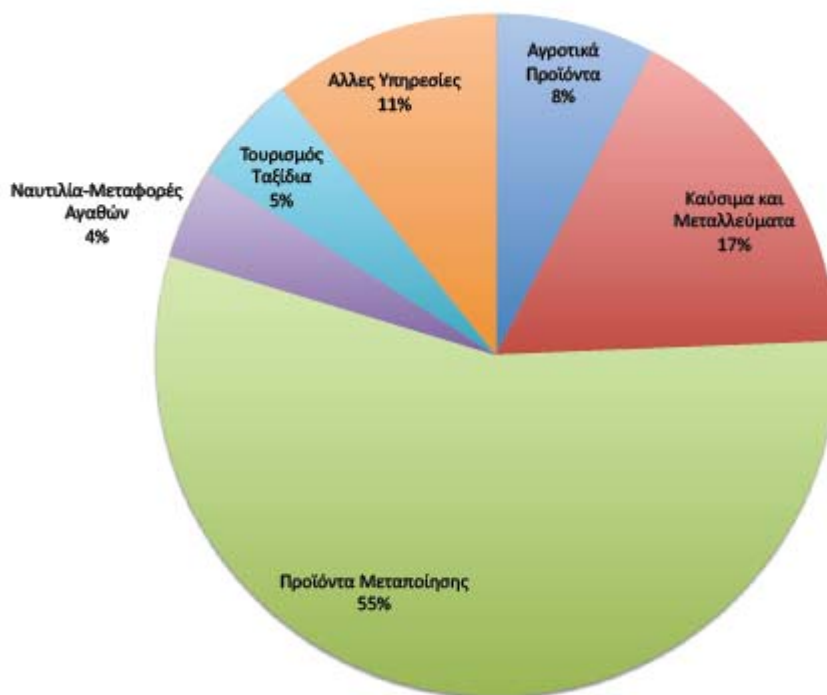

Πηγή: Διεθνής Οργανισμός Εμπορίου

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα αυτό η Ελλάδα εξάγει κυρίως υπηρεσίες και δευτερευόντων βιομηχανικά αγροτικά προϊόντα, ενώ εισάγονται κυρίως βιομηχανικά προϊόντα και καύσιμα και δευτερευόντως υπηρεσίες και αγροτικά προϊόντα.

Στο παρακάτω Διάγραμμα εμφανίζεται η διάρθρωση των διεθνών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών. Παρατηρούμε ότι οι παγκόσμιες εξαγωγές αποτελούνται κατά περισσότερο από το μισό από προϊόντα μεταποίησης (55% του συνόλου). Το υπόλοιπο κατανέμεται σε υπηρεσίες (20%), καύσιμα και μεταλλεύματα (17%) και αγροτικά προϊόντα (8%). Είναι σαφές ότι η διάρθρωση του διεθνούς εμπορίου μοιάζει πολύ περισσότερο με τη διάρθρωση των ελληνικών εισαγωγών παρά των εξαγωγών.

Διάγραμμα 14: Η διάρθρωση των Παγκόσμιων Εξαγωγών

Πηγή: Διεθνής Οργανισμός Εμπορίου

Το 2012 οι εξαγωγές των ελληνικών προϊόντων την περίοδο Ιανουάριο- Φεβρουάριο αντιστοιχούν σε 1852,2 εκατ. ευρώ, ενώ το 2011 οι αντίστοιχες εξαγωγές ήταν 1478,7

εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών αντιστοιχεί στις χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης (35% περίπου), στη Β. Αφρική και Μέση Ανατολή (σε ποσοστό 15,3%) και στα Βαλκάνια (σε ποσοστό 13,41%)⁸.

Εικόνα 2: Αποθήκη με προϊόντα προς εξαγωγή.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Από την άλλη στασιμότητα χαρακτηρίζει τις ελληνικές εξαγωγές τον Απρίλιο του 2012, καθώς σημείωσαν αύξηση, σε σχέση με τον Απρίλιο του 2011, χωρίς τα πετρελαιοειδή, μόλις κατά 0,3%. Ειδικότερα, φέτος τον Απρίλιο η αξία τους ανήλθε σε 1.313,2 εκατ. ευρώ έναντι 1.309,6 εκατ. ευρώ τον αντίστοιχο μήνα του 2011. Η οριακή αυτή αύξηση οφείλεται στο γεγονός ότι αν και οι εξαγωγές της Ελλάδας προς τις τρίτες χώρες αυξήθηκαν τον Απρίλιο του 2012 κατά 7% ή κατά 32,3 εκατ. ευρώ, το ίδιο διάστημα μειώθηκαν κατά 3,4% ή κατά 28,7 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον Απρίλιο του 2011.

Γενικά, όμως σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που παρέχονται από τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων διαπιστώνεται η συνολική αξία των εξαγωγών, χωρίς τα

---

⁸ Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων <http://www.pse.gr>

πετρελαιοειδή κατά το δωδεκάμηνο Μαΐου 2011 - Απριλίου 2012⁹ ότι παρουσίασε αύξηση κατά 6,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο δωδεκάμηνο Μαΐου 2010 - Απριλίου 2011. Η συνολική αξία των εισαγωγών κατά το μήνα Απρίλιο 2012, χωρίς τα πετρελαιοειδή, διαμορφώθηκε σε 2.315,9 εκατ. ευρώ έναντι 2.531,9 εκατ. ευρώ τον Απρίλιο του 2011, παρουσιάζοντας μείωση 8,5%, ενώ στο δωδεκάμηνο Μαΐου 2011 - Απριλίου 2012 η συνολική αξία των εισαγωγών παρουσίασε μείωση 11,5% σε σύγκριση με το αντίστοιχο δωδεκάμηνο Μαΐου 2010 - Απριλίου 2011.

---

⁹ Εξαγωγές - Ιδού η Ελλάδα που διαπρέπει στις διεθνείς αγορές (2012) Greek Money Independent News Portal. <http://www.greekmoney.gr/index.php/permalink/81072.html> (Ανακτήθηκε 5/7/2012)

Κεφάλαιο 3 : Εμπορικό Ισοζύγιο

Στο εμπορικό ισοζύγιο καταγράφονται οι χρηματικές ροές που αφορούν σε συναλλαγές σε αγαθά (πληρωμές/εισαγωγές και εισπράξεις/εξαγωγές), των οποίων η κυριότητα αλλάζει μεταξύ ενός κατοίκου και μη κατοίκου. Επιπλέον, στο εμπορικό ισοζύγιο καταχωρίζονται οι τριγωνικές συναλλαγές, η αξία της επεξεργασίας αγαθών, η αξία επισκευής αγαθών και η αξία των αγαθών για τον εφοδιασμό πλοίων και αεροπλάνων (Κιόχος, 2008).

Το Εμπορικό Ισοζύγιο ορίζεται ως η σχέση μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών της χώρας. Αν είναι αρνητικό σημαίνει ότι εισάγουμε περισσότερα από όσα εισάγουμε και αυτό είναι πρόβλημα. Επομένως, ουσιαστικά στο εμπορικό ισοζύγιο αγαθών αποτυπώνεται η διαφορά μεταξύ των εξαγωγών εμπορευμάτων μιας χώρας και των αντίστοιχων εισαγωγών της. Και ισχύει το εξής (Κιόχος, 2008):

- Όταν Εξαγωγές < Εισαγωγές → Έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο
- Όταν Εξαγωγές > Εισαγωγές → Περίσσειμα στο εμπορικό ισοζύγιο

Αν και το εμπορικό ισοζύγιο θεωρείται πολύ σημαντικό στοιχείο για μία χώρα, εντούτοις δεν είναι και το μοναδικό καθώς το εμπόριο αποτελεί μία μόνον από τις συνιστώσες του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η εναλλακτική ονομασία του εμπορικού ισοζυγίου ονομάζονται αλλιώς οι **καθαρές εξαγωγές**.

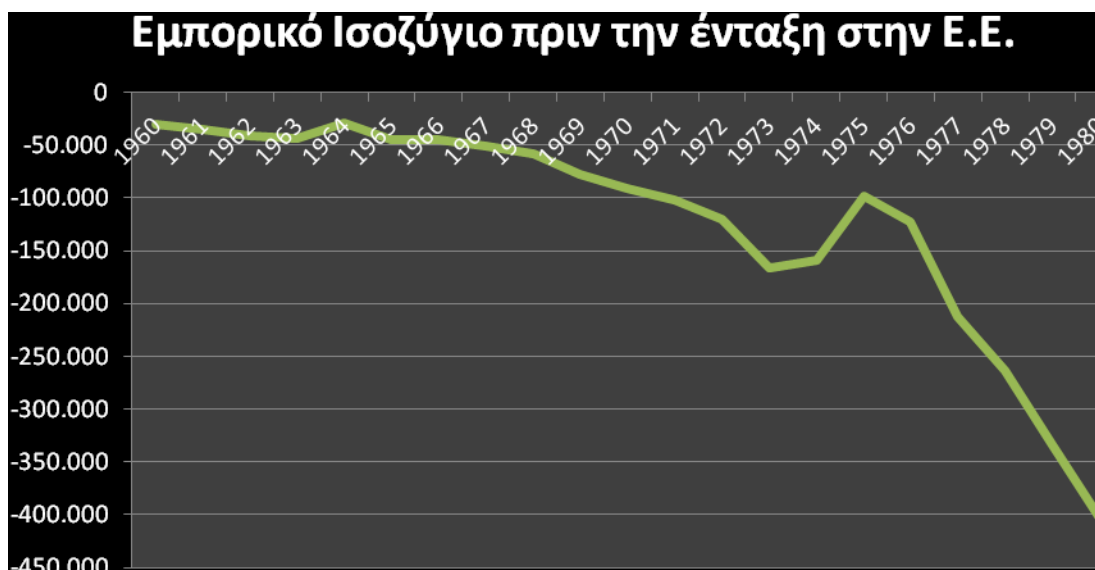
3.1 Ιστορική Εξέλιξη του Εμπορικού Ισοζυγίου

Είναι γνωστό ότι το εμπορικό ισοζύγιο της ελληνικής οικονομίας είναι ελλειμματικό τουλάχιστον ολόκληρη την περίοδο μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Η δεκαετία του 1960-1970 χαρακτηρίστηκε από έντονες εξελίξεις στην οικονομία, καθώς γίνονταν έντονες προσπάθειες να συνέλθει η χώρα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και Εμφύλιο Πόλεμο¹⁰.

Την επόμενη δεκαετία του 1970-1980 όπου σηματοδεύτηκε από την Δικτατορία, ακολουθήθηκε η ίδια πολιτική. Τα εμπορικά ελλείμματα συνέχισαν να είναι υψηλά, γεγονός που οφείλεται στην πετρελαϊκή κρίση που ξέσπασε το 1973 και στην κατάρρευση του συστήματος Bretton - Woods.

Τα ελλείμματα αυτά καλύπτονταν μέχρι και το 1972 από την εισροή άδηλων πόρων. Μετά το 1973 μέσω κεφαλαιακών εισροών, αυτόνομων αλλά κυρίως δανειακών. Για αυτό το λόγο το εμπορικό ισοζύγιο χαρακτηρίζεται μόνιμα ελλειμματικό. Η οικονομική ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι εισαγωγές, χωρίς όμως να σημειωθεί αντίστοιχη αύξηση στις εξαγωγές (Καραβίτης, 2008).

Διάγραμμα 15: Εμπορικό Ισοζύγιο πριν την ένταξη στην Ε.Ε.

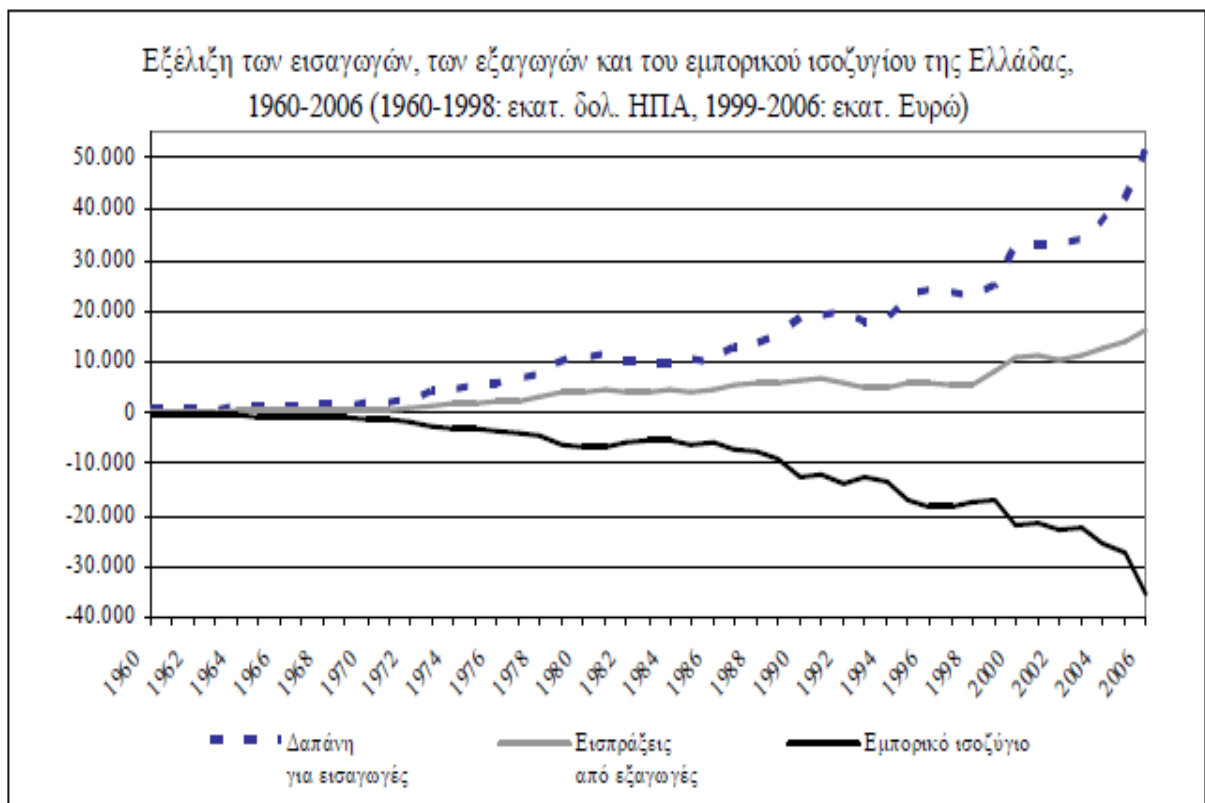

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

¹⁰ Μελάς, Κ., (2011) Οι εξελίξεις στο εμπορικό ισοζύγιο της ελληνικής οικονομίας. <http://www.kostasmelas.gr> (Ανακτήθηκε 7/7/2012).

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου άρχισε να επιδεινώνεται σημαντικά μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, την πρώτη δεκαετία μετά την προσχώρηση της Ελλάδος, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου με την Ε.Ε. σχεδόν τριπλασιάστηκε (1980: 2,6 δισεκ.) δολ., 1991: 7,4 δισεκ. δολ.), ενώ και το ποσοστό του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου με την Ε.Ε. προς το συνολικό έλλειμμα σχεδόν διπλασιάστηκε.

Διάγραμμα 16: Το εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας από το 1960 – 2006.

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

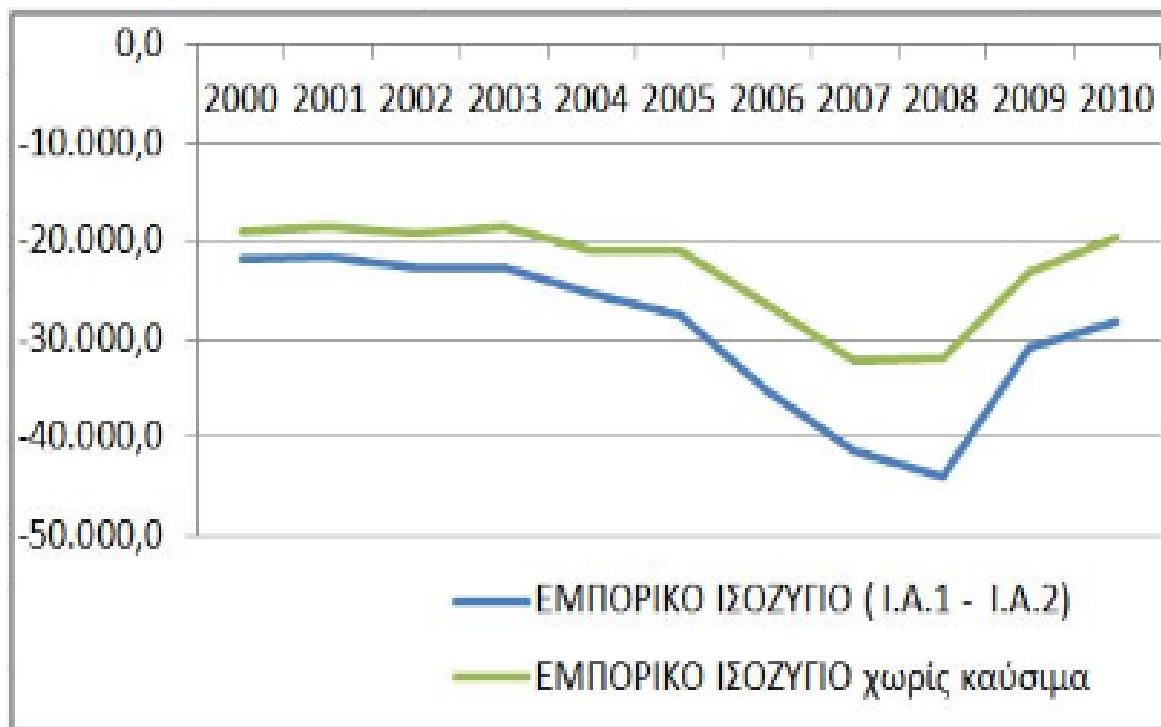
Η δεκαετία 1980-1990 σηματοδεύτηκε από τρία σημαντικά γεγονότα :

- Τη διεθνή πετρελαϊκή κρίση που σημειώθηκε το 1979 – 1980.
- Την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και
- Την διακυβέρνηση της χώρας από ένα Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑ.ΣΟ.Κ.).

Το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο οφείλεται στο πρώτο κυρίως γεγονός, δηλαδή στο δεύτερο πετρελαϊκό σοκ, το οποίο έφτασε στη μέγιστη τιμή της στο τέλος της δεκαετίας με 7,83% το 1989 και 9,82% το 1990. Την επόμενη δεκαετία (1990-2000) αρχικά παρατηρήθηκε άστατο πολιτικό κλίμα με συνεχείς εκλογικές διαδικασίες. Τη δεκαετία αυτή το εμπορικό έλλειμμα συνέχισε να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, αλλά με σημαντικές διακυμάνσεις: στην αρχή της δεκαετίας ήταν 9%, το 1994 προσέγγιζε το 6,2% και το 2000 άγγιξε το 13,5% (Καραβίτης, 2008).

Η αλήθεια είναι ότι το Εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας είναι παραδοσιακά αρνητικό. Όμως, τα τελευταία χρόνια είχε φτάσει σε επίπεδα αρνητικού ρεκόρ.

Διάγραμμα 17: Το εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας από το 2000 – 2010.

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Συγκεκριμένα την τελευταία δεκαετία συνέβησαν τα εξής γεγονότα που οδήγησαν στις χαμηλές τιμές εμπορικού ισοζυγίου :

Πίνακας 2 : Ελληνικό Εμπορικό Ισοζύγιο 2008 - 2010

	2008	% ΑΕΠ	2009		2010	
Εμπορικό Ισοζύγιο	-44048,8		-30767,3		-28279,6	
Εμπορικό Ισοζύγιο (Χωρίς καύσιμα και πλοία)	-27189,3		-19813,9		-16031,1	
Εξαγωγές Αγαθών	19812,9	8,4%	15318,0	6,5%	17081,5	7,5%
Καύσιμα	4254,5		3063,2		4950,0	
Πλοία (Εισπράξεις)	1582,0		771,7		798,6	
Λοιπά Αγαθά	13976,5	5,9%	11483,3	4,9%	11332,9	5,0%
Εισαγωγές Αγαθών	63861,7		46085,3		45361,0	
Καύσιμα	16409,0		10659,8		13577,1	
Πλοία (Πληρωμές)	6286,9		4128,6		4419,9	
Λοιπά Αγαθά	41165,8		31296,9		27364,0	
ΑΕΠ	236,4		235,0		224,5	

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

Οι συνολικές εξαγωγές εμπορευμάτων της χώρας υπολείπονται σε σχέση με το έτος 2008 πριν δηλαδή αρχίσει η κρίση ενώ παρουσιάζουν αύξηση σε σχέση με το πρώτο έτος της κρίσης 2009. Η αύξηση αυτή οφείλεται όμως στις εξαγωγές καυσίμων ενώ όσο αφορά στα Λοιπά Αγαθά υπάρχει υστέρηση (σημαντική) σε σχέση με το 2008 αλλά και σε σχέση με το 2009. Το ποσοστό των εμπορευμάτων/αγαθών ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα ανέρχεται το 2010, στο 5,0% όταν σύμφωνα με τον ΣΕΒΕ ο ΜΟ της Ε.Ε. ανέρχεται στο 42,0%. Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση του εμπορικού ισοζυγίου.

Πίνακας 3: Ελληνική Οικονομία , Εμπορικό Ισοζύγιο : Ιανουάριος (2008-2010)

	2008	% ΑΕΠ	2009		2010	
Εμπορικό Ισοζύγιο	-44048,8	-	-30767,3	-	-28279,6	-
Εμπορικό Ισοζύγιο*	-27189,3	-	-19813,9	-	-16031,1	-
Εξαγωγές Αγαθών	19812,9	8,4%	15318,0	6,5%	17081,5	7,5%
Καύσιμα	4254,5	-	3063,2	-	4950,0	-
Πλοία (Εισπράξεις)	1582,0	-	771,7	-	798,6	-
Λοιπά Αγαθά	13976,5	5,9%	11483,3	4,9%	11332,9	5,0%
Εισαγωγές Αγαθών	63861,7	-	46085,3	-	45361,0	-
Καύσιμα	16409,0	-	10659,8	-	13577,1	-
Πλοία (Πληρωμές)	6286,9	-	4128,6	-	4419,9	-
Λοιπά Αγαθά	41165,8	-	31296,9	-	27364,0	-
ΑΕΠ	236,4	-	235,0	-	224,5	-
* Χωρίς καύσιμα και πλοία						
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.						

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι εξελίξεις του Ελληνικού Εμπορικού Ισοζυγίου των ετών 2008, 2009, 2010, τον μήνα Ιανουάριο. Επίσης παρουσιάζονται οι Εισπράξεις Υπηρεσιών και Εισοδημάτων για τον ίδιο μήνα. Παρατηρώντας τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε τα εξής¹¹:

- ▶ Το εμπορικό ισοζύγιο τον Ιανουάριο 2011 (-3231,5) επανήλθε στο επίπεδο του 2008 (-3.354,2).
- ▶ Οι εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν τον Ιανουάριο του 2011 σε σχέση με το 2010 και το 2009 αλλά εξακολουθούν να βρίσκονται αρκετά χαμηλότερα από το επίπεδο του 2008.
- ▶ Οι εξαγωγές των εμπορευμάτων (Λοιπά Αγαθά) παρουσιάζουν την ίδια εικόνα με τις εξαγωγές αγαθών.

¹¹ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάνη, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

- Οι εισαγωγές αγαθών αυξήθηκαν τον Ιανουάριο του 2011 σε σχέση με το 2010 και το 2009 αλλά εξακολουθούν να βρίσκονται αρκετά χαμηλότερα από το επίπεδο του 2008.

Πίνακας 4: Ελληνική Οικονομία , Εισπράξεις Πραγματικής Οικονομίας (με την ευρεία έννοια) (2008-2010).

	2008	% ΑΕΠ	2009	% ΑΕΠ	2010	% ΑΕΠ
Εξαγωγές Αγαθών	19812,9	8,38	15318,0	6,5	17081,5	7,6
Εισπράξεις Υπηρεσιών	34066,2	14,41	26983,3	11,5	28480,9	12,7
Εισπράξεις Εισοδημάτων	5573,2	1,93	4282,9	1,8	3791,5	1,6
Σύνολο	59452,3	24,72	46584,2	19,8	49353,9	21,9
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας						

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Τα παραπάνω στοιχεία μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία είναι μια απολύτως εσωστρεφής οικονομία με χαμηλή ανταγωνιστικότητα του συνόλου των τομέων και των κλάδων της. Η απόλυτη ευθύνη πρέπει να αποδοθεί στους υπευθύνους: στις πολιτικές και οικονομικές ελίτ που κυβέρνησαν τον τόπο μετά την μεταπολίτευση. Παράλληλα φαίνεται η μεγάλη προσπάθεια που χρειάζεται να γίνει για τη βελτίωσή της, η οποία βεβαίως δεν μπορεί να επιτευχθεί με τους τρόπους που υποδεικνύει η Τρόικα και δέχεται αδιαμαρτύρητα η Κυβέρνηση. Η εξωστρέφεια της οικονομίας (δεν σημαίνει μόνο αύξηση των εξαγωγών) πρέπει να αποτελέσει πρωταρχική και μακροχρόνια προτεραιότητα της ελληνικής κοινωνίας αν θέλει να επιβιώσει στο πλαίσιο της σημερινής πλανητικής εποχής.

Πίνακας 5: Τα κυριότερα εξαγώγιμα προϊόντα (εκατ. ευρώ)

	Προϊόντα	2010	2009
1	Έλαια πετρελαίου/ασφαλτώδη ορυκτά	1612,3	1213,8
2	Φάρμακα	985,4	914,1
3	Φρούτα/καρποί, νωπά ή αποξηραμένα	610,1	613,2
4	Αργίλιο	753,1	543,7
5	Ψάρια νωπά/κατεψυγμένα	466,0	418,2
6	Λαχανικά παρασκευασμένα	397,6	332,2
7	Εμπιστευτικά Προϊόντα	391,8	225,5
8	Χαλκός	371,1	211,9
9	Βαμβάκι	391,2	305,8
10	Φρούτα παρασκευασμένα	331,8	304,4
11	Ράβδοι από σίδηρο ή χάλυβα	280,6	191,2
12	Ασβέστης, τσιμέντο, έτοιμα υλικά κατασκευών	246,0	290,7
13	Ενδύματα από υφάσματα, πλεκτά	228,6	267,1
14	Τυριά, Παρασκευάσματα	219,6	205,0
15	Έλαια & λίπη φυτικά	241,4	265,8
16	Πλάκες, φύλλα, ταινίες από πλαστικές ύλες	220,0	198,0
17	Καπνός μη βιομηχανοποιημένος	210,1	297,7
18	Αεροσκάφη και συναφής εξοπλισμός	212,7	359,3
19	Υλικό για διανομή ηλεκτρισμού	196,5	174,7
20	Λοιπά πλαστικά σε πρωτογενείς μορφές	183,7	152,5
21	Τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός	212,6	169,2
22	Αντικείμενα και συμπληρώματα ενδύσεως	195,6	152,6
23	Σωλήνες και εξαρτήματα από σίδηρο και χάλυβα	183,7	298,6
24	Προϊόντα αρωματοποίησης	171,4	193,0
25	Τεχνουργήματα από πλαστικές ύλες	170,5	167,3
26	Είδη ένδυσης	168,9	182,0
27	Βιομηχανικά προϊόντα καπνού	164,2	147,8
28	Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής	150,6	119,9
29	Ποτά αλκοολούχα	139,0	135,4

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Από τον Πίνακα 5 παρατηρούμε ότι τα προϊόντα που εξάγει σε μεγαλύτερο βαθμό η χώρα μας είναι έλαια πετρελαίου, φρούτα, φάρμακα, αργίλιο και λαχανικά, τα οποία παρουσίασαν αυξητική τάση το 2010.

Συμπερασματικά, υπάρχει μια τάση το 2011 να βελτιωθούν οι εξαγωγές και αρχικός σκοπός της Ελληνικής Κυβέρνησης είναι να υπερβεί τις εξαγωγές του 2008 και γενικότερα να αυξηθεί η εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας.

Κεφάλαιο 4 : Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

4.1 Η έννοια του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

Το **Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών** αποτελείται (Κιόχος, 2008):

- **Εμπορικό Ισοζύγιο:** εδώ καταγράφονται οι εισπράξεις και πληρωμές από εξαγωγές και εισαγωγές, αγαθών.
- **Ισοζύγιο Αδήλων Πόρων:** καταγράφονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές από πηγές που δεν είναι τόσο φανερές. Το Ισοζύγιο Αδήλων Πόρων έχει αντικατασταθεί από τρεις επί μέρους λογαριασμούς:
  - το Ισοζύγιο Υπηρεσιών,
  - το Ισοζύγιο Εισοδημάτων και
  - το Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων.

Το **Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών** είναι ο σημαντικότερος λογαριασμός του Ισοζυγίου Πληρωμών:

α) δείχνει την οικονομική δύναμη της χώρας σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο,

β) επηρεάζει τις διακυμάνσεις του Εθνικού Εισοδήματος Y :

$$Y = C + I + G + CA.$$

ένα πλεόνασμα (έλλειμμα) του CA επηρεάζει θετικά (αρνητικά) την οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

γ) δείχνει κατά πόσο η οικονομία της χώρας μπορεί να λειτουργεί χωρίς δανεισμό από το εξωτερικό.

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών ισούται με τη διαφορά των εσόδων που προέρχονται από το εξωτερικό για αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών των παραγωγικών συντελεστών, μείον τις αντίστοιχες πληρωμές που γίνονται σε ξένους από την εγχώρια οικονομία.

Εάν το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών είναι θετικό τότε η χώρα παρουσιάζει πλεόνασμα, ενώ εάν είναι αρνητικό παρουσιάζει έλλειμμα. Αν, τώρα, συμβολίσουμε το σύνολο των εσόδων που προέρχονται από τις εξαγωγές με EX (*exports*) και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για τις εισαγωγές προϊόντων με IM (*imports*), το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (CA) υπολογίζεται ως εξής:

$$CA = EX - IM$$

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών του ισοζυγίου πληρωμών παρέχει πληροφορίες όχι μόνο για το διεθνές εμπόριο αγαθών (που είναι κατά κανόνα η μεγαλύτερη κατηγορία), αλλά και για το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών, το εισόδημα και τις τρέχουσες μεταβιβάσεις. Για όλες αυτές τις συναλλαγές, το ισοζύγιο πληρωμών καταγράφει την αξία των πιστώσεων (εξαγωγών) και των χρεώσεων (εισαγωγών). Όταν το ισοζύγιο είναι αρνητικό —δηλ., όταν υπάρχει έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών—, αυτό σημαίνει ότι η χώρα δαπανά στο εξωτερικό περισσότερο από όσα κερδίζει από τις συναλλαγές της με τις άλλες οικονομίες και, συνεπώς, είναι καθαρός οφειλέτης έναντι της αλλοδαπής.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μετρά την οικονομική θέση μιας χώρας στον κόσμο, καλύπτοντας όλες τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ μονάδων κατοίκων και μονάδων μη κατοίκων. Ειδικότερα, τα τέσσερα κύρια συστατικά στοιχεία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ορίζονται ως εξής:

- Το εμπόριο αγαθών καλύπτει τα γενικά εμπορεύματα, τα αγαθά προς επεξεργασία, τις επισκευές αγαθών, τα αγαθά που παρέχονται στους λιμένες από τους μεταφορείς και τον μη νομισματικό χρυσό. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές εμπορευμάτων καταγράφονται στην αποκαλούμενη βάση fob/fob —με άλλα λόγια, στην αγοραία τους αξία στα τελωνειακά σύνορα των οικονομιών εξαγωγής, συμπεριλαμβανομένων των τελών για τις υπηρεσίες ασφάλισης και μεταφοράς έως τα σύνορα της χώρας εξαγωγής.
- Το εμπόριο υπηρεσιών αποτελείται από τα ακόλουθα στοιχεία: υπηρεσίες μεταφορών που παρασχέθηκαν από κατοίκους της ΕΕ σε κατοίκους χωρών εκτός της ΕΕ ή αντίστροφα, οι οποίες περιλαμβάνουν τη μεταφορά επιβατών, τη μεταφορά εμπορευμάτων, την ενοικίαση μεταφορικών μέσων με πλήρωμα και τις σχετικές υποστηρικτικές και βοηθητικές υπηρεσίες• ταξιδιωτικές υπηρεσίες, που

περιλαμβάνουν πρωτίστως τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αποκτούν ταξιδιώτες της ΕΕ από κατοίκους χωρών εκτός της ΕΕ ή αντίστροφα• και λοιπές υπηρεσίες, που περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες επικοινωνίας, τις υπηρεσίες κατασκευής, τις ασφαλιστικές υπηρεσίες, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού υπολογιστή και τις υπηρεσίες πληροφόρησης, τα τέλη δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και αδειών χρήσης, τις λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες (που περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες διεθνούς τριγωνικού εμπορίου και τις λοιπές συναφείς με το εμπόριο υπηρεσίες, τις υπηρεσίες λειτουργικής μίσθωσης και διάφορες επιχειρηματικές, επαγγελματικές και τεχνικές υπηρεσίες), τις προσωπικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες της γενικής κυβέρνησης που δεν περιλαμβάνονται αλλού.

- Το εισόδημα καλύπτει δύο είδη συναλλαγών: το εισόδημα εξαρτημένης εργασίας που καταβάλλεται σε εργαζομένους μη κατοίκους ή που λαμβάνεται από εργοδότες μη κατοίκους και το εισόδημα από επενδύσεις το οποίο προκύπτει από εξωτερικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις.
- Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις περιλαμβάνουν τις τρέχουσες μεταβιβάσεις της γενικής κυβέρνησης, π.χ. τις μεταβιβάσεις που σχετίζονται με τη διεθνή συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, τις πληρωμές τρεχόντων φόρων εισοδήματος και περιουσίας και άλλες τρέχουσες μεταβιβάσεις, όπως τα εμβάσματα των εργαζομένων, τα ασφάλιστρα (εξαιρουμένων των χρεώσεων παροχής υπηρεσιών) και οι απαιτήσεις επί ασφαλιστικών εταιρειών του κλάδου ζημιών.

Σύμφωνα με τους κατά σύμβαση κανόνες που διέπουν την κατάρτιση του ισοζυγίου πληρωμών, οι συναλλαγές που αντιπροσωπεύουν εισροή πραγματικών πόρων, αύξηση των περιουσιακών στοιχείων ή μείωση των υποχρεώσεων (όπως οι εξαγωγές εμπορευμάτων) καταγράφονται ως πιστώσεις, ενώ οι συναλλαγές που αντιπροσωπεύουν εκροή πραγματικών πόρων, μείωση των περιουσιακών στοιχείων ή αύξηση των υποχρεώσεων (όπως οι εισαγωγές εμπορευμάτων) καταγράφονται ως χρεώσεις. Το καθαρό αποτέλεσμα είναι το υπόλοιπο (πιστώσεις μείον χρεώσεις) όλων των συναλλαγών με κάθε εταίρο.

Το ελλειμματικό Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) αποτελείται από το άθροισμα του εμπορικού ισοζυγίου, του ισοζυγίου των υπηρεσιών, των εισοδημάτων και των μεταβιβάσεων από την ΕΕ και ουσιαστικά είναι το ισοζύγιο των συναλλαγών της χώρας

με το εξωτερικό. Στο ΙΤΣ δε συμπεριλαμβάνονται οι λογαριασμοί κεφαλαίου που περιλαμβάνουν τις αγορές και πωλήσεις περιουσιών. Επομένως, σε μια οικονομία που έχει περίσσειμα στις συναλλαγές της με το εξωτερικό, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της είναι θετικό. Στην περίπτωση αυτή η χώρα συνήθως επενδύει στο εξωτερικό το περίσσειμά της και τότε μιλάμε για καθαρή δανειοδότηση.

Στην αντίθετη περίπτωση όταν η οικονομία εμφανίζει ελλειμματικό ΙΤΣ σημαίνει ότι κατανάλωσε προϊόντα και υπηρεσίες που εισήγαγε από το εξωτερικό, επομένως που δεν παράγαγε, και άρα το ΙΤΣ συνιστά τις δανειακές ανάγκες της χώρας που καλύπτονται από το εξωτερικό. Το έλλειμμα στο ΙΤΣ εμφανίζεται ως εξωτερικό χρέος της οικονομίας - κρατικό και ιδιωτικό που καθορίζει τη διεθνή θέση της οικονομίας. Στην περίπτωση αυτή ανήκει και η Ελλάδα, καλύπτεται αναγκαστικά με δάνεια του κράτους και του ιδιωτικού τομέα, αλλά και με συμμετοχές των ξένων στις ελληνικές επιχειρήσεις που καταναλώνουν τα εισαγόμενα εμπορεύματα και υπηρεσίες.

Το γεγονός ότι το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της χώρας μας είναι συνεχώς ελλειμματικό έχει σαν αποτέλεσμα να λαμβάνει η χώρα υπερβολικά υψηλά δάνεια, με αποτέλεσμα δίπλα στο παραγωγικό κενό το κρατικό χρέος να διογκώνεται επί δεκαετίες και να μην μπορεί από ένα σημείο και πέρα να εξυπηρετηθεί, μέχρι που το κράτος έφτασε στο σημείο να κινδυνεύει να χρεοκοπήσει εξαιτίας της συσσώρευσης των χρεών.

4.2 Το Ισοζύγιο Πληρωμών

Οι συναλλαγές μιας χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο, συμπεριλαμβανομένων τόσο των εμπορικών όσο και των χρηματοοικονομικών ροών, καταγράφονται στο ισοζύγιο διεθνών πληρωμών. Οι συναλλαγές που φέρνουν συνάλλαγμα στη χώρα (όπως π.χ. εξαγωγές προϊόντων και πωλήσεις περιουσιακών σε ξένους) καταγράφονται με θετικό πρόσημο. Οι συναλλαγές που πληρώνονται με ξένο συνάλλαγμα (όπως οι εισαγωγές προϊόντων και οι αγορές περιουσιακών στοιχείων στο εξωτερικό) καταγράφονται με αρνητικό πρόσημο. Το ισοζύγιο διεθνών πληρωμών αποτελείται από τρία επί μέρους ισοζύγια.

- Πρώτον το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (current account balance), το οποίο περιλαμβάνει τις αγορές και πωλήσεις προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και τις πληρωμές και εισπράξεις τόκων και εισοδημάτων από επενδύσεις .
- Δεύτερο, το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (capital account balance), το οποίο κυρίως περιλαμβάνει τις μεταφορές πόρων μεταξύ της χώρας και άλλων χωρών οι οποίες κυρίως αναφέρονται σε μη-αγοραίες πράξεις (π.χ., οι μεταβιβάσεις πόρων μεταξύ της Ελλάδας και της ΕΕ), αλλά και την αγορά ή πώληση μη-παραγόμενων (π.χ., γη), και άυλων περιουσιακών στοιχείων (π.χ., πατέντες, εμπορικά σήματα).
- Τρίτο, το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών (financial account balance), στο οποίο καταγράφονται οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων μεταξύ των κατοίκων της χώρας και του υπόλοιπου κόσμου (π.χ., εισροές και εκροές άμεσων ξένων επενδύσεων, αγοραπωλησίες μετοχών και ομολόγων).

Από τα τρία επιμέρους ισοζύγια, αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο τους ασκούντες οικονομική πολιτική είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, και ιδιαίτερα ένα κομμάτι του ισοζυγίου αυτού που είναι το εμπορικό ισοζύγιο (trade balance) το οποίο περιλαμβάνει μόνο τις αγορές και πωλήσεις προϊόντων και υπηρεσιών.

Αν το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας είναι αναγκαστικά ίσο με το μηδέν, πως είναι ποτέ δυνατόν μια χώρα να έχει «πρόβλημα» με τις διεθνείς συναλλαγές της; Το πρόβλημα είναι δυνατόν να προκύψει επειδή έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μιας χώρας συνεπάγεται μείωση του εθνικού πλούτου. Αν, π.χ. όπως στο παραπάνω παράδειγμα, η χώρα πουλά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να καλύψει το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυτό συνεπάγεται μείωση του καθαρού

πλούτου των κατοίκων της χώρας. Το ίδιο προφανώς συμβαίνει αν η χώρα δανείζεται από το εξωτερικό για να καλύψει το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

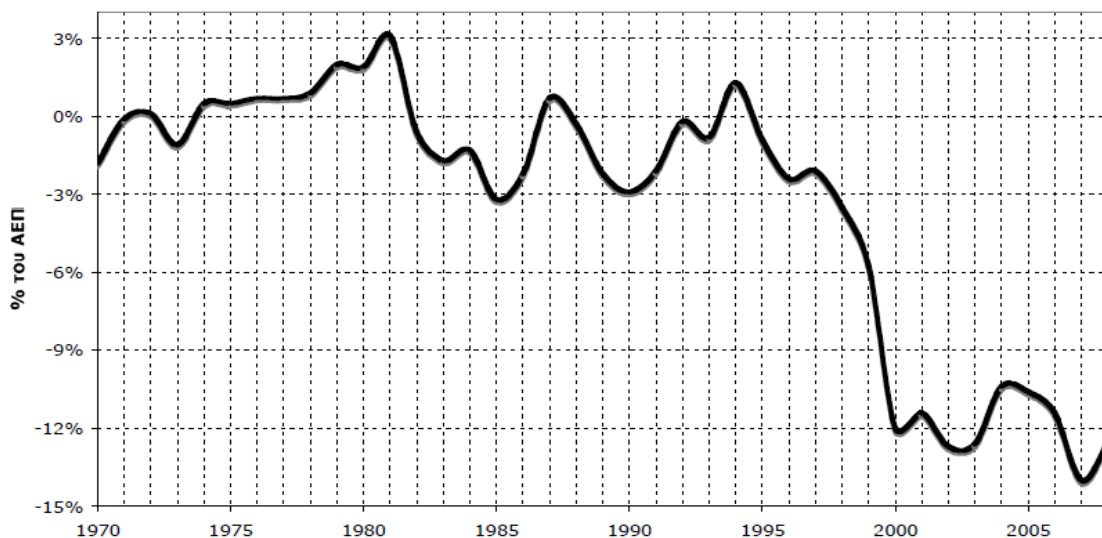

4.3 Ιστορική Εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από διαχρονική ανισορροπία. Συγκεκριμένα, το ελληνικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι ελλειμματικό και από τη δεκαετία του 1960 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990, το έλλειμμα του διαμορφωνόταν μεταξύ 0% και 5% του ΑΕΠ¹².

Την περίοδο μετά το 1973 η Ελλάδα είχε και περιοδικές κρίσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, όπως το 1973-74, 1980-81, 1984-85 και 1989-1990¹³. Κάποιες από τις κρίσεις αυτές οδήγησαν σε υποτίμηση της δραχμής, όπως το 1983 και το 1985, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η υποτίμηση απεφεύχθη.

Διάγραμμα 18: Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Πηγή: Αλογοσκούφης, Γ., (2012) Σημειώσεις Διεθνούς Οικονομικής. ΑΣΟΕΕ

¹² Οικονομικές Εξελίξεις (2010) Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών. Τεύχος 12. Μάιος.

¹³ Αναστασάτος, Τ. (2008), “Η Επιδείνωση του Ελληνικού Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών: Αίτια, Επιπτώσεις και Σενάρια Προσαρμογής”. Eurobank Research, Ιούλιος.

Μετά την εισαγωγή του ευρώ, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παρέμεινε επίμονα σε επίπεδα της τάξης του 10% του ΑΕΠ, ή και υψηλότερα. Λόγω όμως του ενιαίου νομίσματος, και της μεγάλης αυτόνομης εισροής κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία, το ισοζύγιο έπαψε να λειτουργεί ως περιοριστικός παράγων για την μακροοικονομική πολιτική.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν πλεονασματικό στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Μετατράπηκε όμως σε ελλειμματικό στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η ελλειμματικότητα του έγινε πολύ πιο έντονη με την επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και κυρίως μετά την εισαγωγή του ευρώ.

Από το 20% του ΑΕΠ που ήταν ως τις αρχές της δεκαετίας του 1980, το δημόσιο χρέος εκτοξεύτηκε στο 100% του ΑΕΠ σε διάστημα μιας περίπου δεκαετίας. Ένα μεγάλο μέρος του χρέους παρέμεινε εκτός των επίσημων στοιχείων έως και το 1993, όταν ενσωματώθηκε εφάπαξ στα επίσημα στοιχεία¹⁴.

Η άνοδος του χρέους της γενικής κυβέρνησης κατά τη δεκαετία του 1980 οφειλόταν κυρίως στα υψηλά πρωτογενή δημοσιονομικά ελλείμματα. Οι κυβερνήσεις Παπανδρέου ακολούθησαν μία επεκτατική πολιτική που χρηματοδοτήθηκε κατά κύριο λόγο μέσω του εσωτερικού και εξωτερικού δανεισμού και των εισροών από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Στη δεκαετία 1981-1990 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ήταν κατά μέσο όρο 12,9% του ΑΕΠ, κάτι που ποτέ πριν δεν είχε συμβεί στην Ελλάδα για τόσο μεγάλο διάστημα, και που φυσικά δεν έχει συμβεί έκτοτε.

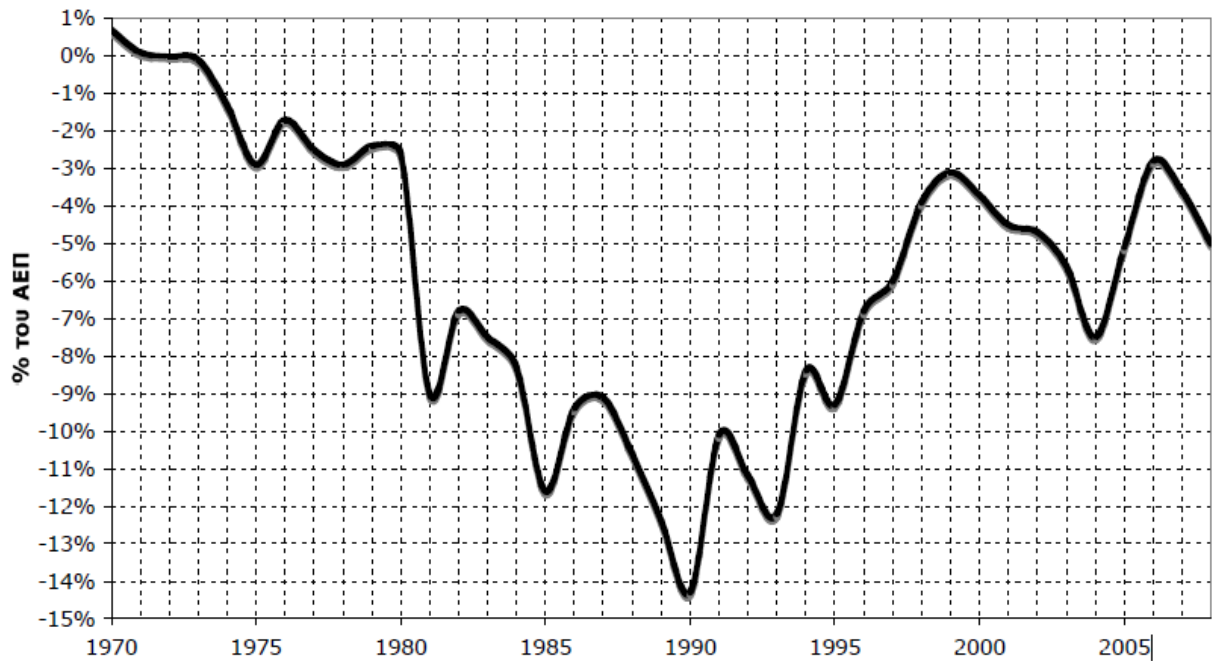
Είναι εντυπωσιακό στο παρακάτω διάγραμμα το πως επιδεινώθηκε το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στη δεκαετία του 1980. Αυτό οφείλεται αρχικά στα λεγόμενα πρωτογενή ελλείμματα, τα οποία ήταν η γενεσιουργός αιτία της δημοσιονομικής εκτροπής. Από ένα σημείο και μετά, οι δαπάνες για τόκους του δημοσίου χρέους απέκτησαν τη δική τους δυναμική, τόσο λόγω της αύξησης του ύψους του χρέους, όσο και λόγω της αύξησης των ονομαστικών επιτοκίων. Τόσο τα ονομαστικά, όσο και τα

---

¹⁴ Σαχινίδης, Φ., (2006) Το συναλλαγματικό καθεστώς της Ελλάδος: Από την πρόσδεση της δραχμής στο δολάριο μέχρι την Ο.Ν.Ε. <http://www.uadphilecon.gr/UA/files/135728901..pdf>

πραγματικά επιτόκια αυξήθηκαν σημαντικά μετά τη σταδιακή απελευθέρωση των χρηματαγορών από τα μέσα της δεκαετίας του 1980¹⁵.

Διάγραμμα 19: Η πορεία του Ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης από το 1970 (ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή : Αλογοσκούφης, Γ., (2012) Σημειώσεις Διεθνούς Οικονομικής. ΑΣΟΕΕ

Εκτός από τα δημοσιονομικά ελλείμματα, η δεύτερη πηγή αύξησης του ποσοστού του χρέους ως προς το ΑΕΠ ήταν η καθήλωση της οικονομικής ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό προκάλεσε περαιτέρω διεύρυνση της διαφοράς μεταξύ των πραγματικών επιτοκίων και του ποσοστού ανάπτυξης, και επιτάχυνε τη διαδικασία της συσσώρευσης χρέους.

Τέλος, παράλληλα με τους δύο προαναφερθέντες λόγους, κατά τη δεκαετία του 1980 σημειώθηκε μια έκρηξη στις εγγυήσεις του Δημοσίου για δάνεια από ιδιωτικές και

---

¹⁵ Παντελίδης, Ε., (1997) Η Νέα Μεθοδολογία Κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών της τράπεζας της Ελλάδος. Οικονομικό Δελτίο., 9, Μάρτιος, Τράπεζα της Ελλάδος.

δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, καθώς και εκρηκτική αύξηση στα χρέη των ΔΕΚΟ και των αγροτικών συνεταιρισμών. Το 1989 οι εγγυήσεις του Δημοσίου ανήλθαν στο 32% του ΑΕΠ και τα επόμενα τρία χρόνια περίπου οι μισές είχαν καταπέσει και επιβάρυναν το δημόσιο χρέος¹⁶.

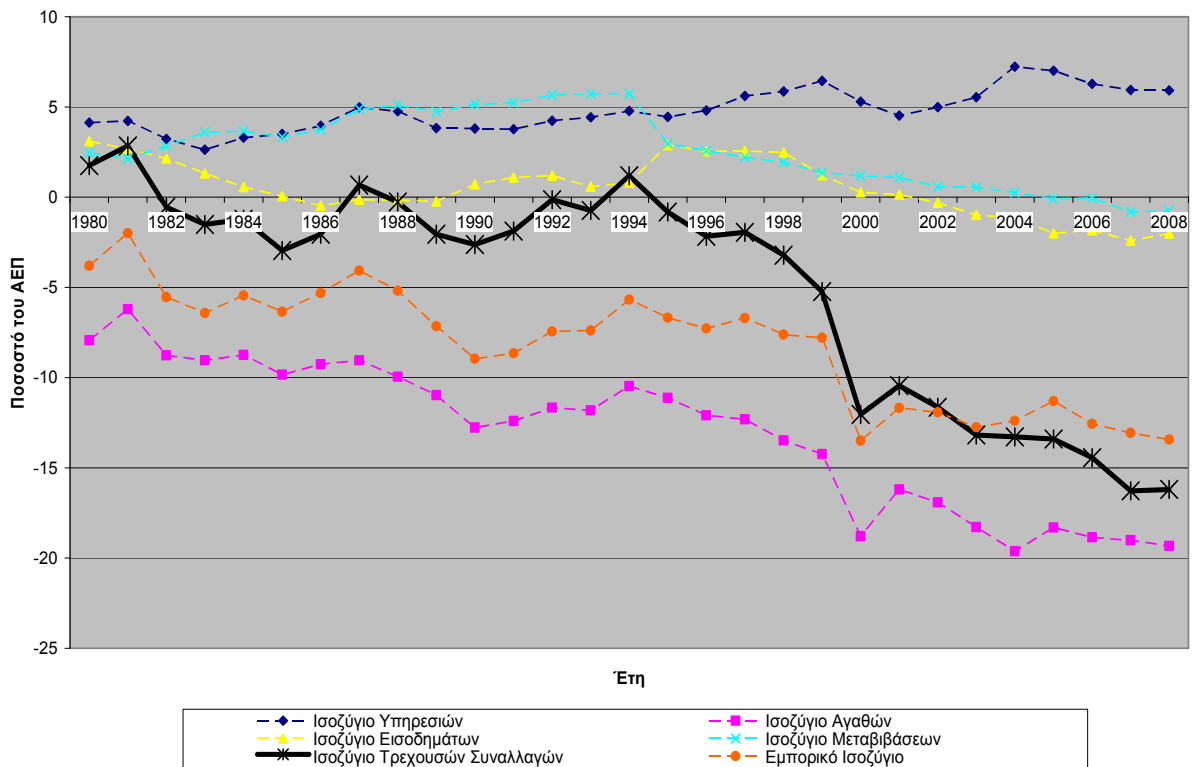
Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών συνίσταται από κάποιες μεταβλητές, από την πορεία των οποίων εξαρτάται και η εξέλιξή του. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η πορεία των συνιστωσών του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών. Από τα στοιχεία είναι προφανής η συνεχής χειροτέρευση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, το οποίο από € 9,7 δις το 1994 έφθασε τα € 41,5 δις το 2007. Το εντυπωσιακό είναι ότι αυτή η επιδείνωση επήλθε παρά την επιτάχυνση των εξαγωγών (8,8% αύξηση σε ονομαστικούς όρους το 2007 σε σχέση προς το 2006 σύμφωνα με τα στοιχεία της AMECO, παρόμοιοι ρυθμοί το 2005 και 2006)¹⁷.

---

¹⁶ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάι, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

¹⁷ Αναστασάτος, Τ. (2008), “Η Επιδείνωση του Ελληνικού Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών: Αίτια, Επιπτώσεις και Σενάρια Προσαρμογής”. Eurobank Research, Ιούλιος.

Διάγραμμα 20: Το Ελληνικό Έλλειμμα του ΙΤΣ (ως ποσοστό του ΑΕΠ) και οι Συνιστώσες του.

Πηγή: AMECO

Οι εισαγωγές ωστόσο αυξήθηκαν εξίσου ταχέως, ούσες ήδη πολλαπλάσιες των εξαγωγών. Αυτό κατέληξε σε διαρκή επιδείνωση του ΙΤΣ από το 1994 και μετά παρά την ταυτόχρονη συνεχή βελτίωση του ισοζυγίου των υπηρεσιών λόγω της αύξησης των εσόδων από τον τουρισμό και τη ναυτιλία. Η γενική τάση των τελευταίων ετών είναι η φθίση των παραδοσιακών εξαγωγικών κλάδων προϊόντων της Ελληνικής οικονομίας (π.χ. υφάσματα, ένδυση) και η συνεχής αύξηση των μεριδίων της παγκόσμιας αγοράς στις υπηρεσίες (70% αύξηση την τελευταία πενταετία).

Οι υπηρεσίες συνιστούν πλέον άνω του 60% των συνολικών εξαγωγών, το υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών (δεύτερο το Η.Β. με περίπου 35%). Οι εξαγωγές αγαθών παραμένουν επικεντρωμένες σε ένα σχετικά μικρό φάσμα αγαθών, κυρίως αγροτικά προϊόντα, χημικά, εξοπλισμό μεταφορών και μηχανολογικό. Ωστόσο παρουσιάζεται μία γεωγραφική μετατόπιση των αγορών-στόχων, από την Ευρωζώνη

(36% των εξαγωγών το 2007 από 39% το 2000) προς τα κράτη της Νέας Ευρώπης (25% των εξαγωγών το 2007 από 20% το 2000), ιδίως των Βαλκανίων. Η γενικότερη τάση των Ελληνικών εξαγωγών είναι να κατευθύνονται προς αναδυόμενες αγορές (50% του συνόλου των εξαγωγών το 2006 έναντι 30% το 1995, IMF, 2008).

Με την ένταξη στη ζώνη του ευρώ η χώρα δεν αντιμετωπίζει πλέον συναλλαγματικό κίνδυνο στις συναλλαγές της με τις άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Επίσης, η χώρα έχει αποκτήσει ένα ισχυρό νόμισμα, το οποίο έχει μειώσει τις αβεβαιότητες που πηγάζουν από τις μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας του έναντι των άλλων νομισμάτων. Η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου συνεπάγεται τη μείωση της επιβάρυνσης του επιτοκίου με το αντίστοιχο ασφάλιστρο κινδύνου (risk premium). Ακόμη, η απόκτηση του ισχυρού νομίσματος συνεπάγεται μείωση των συνεπειών από τις απότομες αυξήσεις των τιμών των διεθνώς εμπορεύσιμων πρώτων υλών. Επιπλέον, με το ισχυρό νόμισμα ενισχύεται η σταθερότητα του εξωτερικού χρέους, διότι αποφεύγονται οι μεγάλες διακυμάνσεις της αξίας των υποχρεώσεων της χώρας εκπεφρασμένων σε άλλα νομίσματα. Εν ολίγοις, η συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ προσφέρει τεράστια πλεονεκτήματα. Το σημαντικότερο όφελος είναι το σταθερό οικονομικό περιβάλλον, το οποίο η οικονομική πολιτική της χώρας αδυνατούσε να δημιουργήσει.

Αντιθέτως το πλεονέκτημα που αναφέρθηκε παραπάνω ότι απέκτησε η χώρα δεν κατάφερε να το εκμεταλλευτεί και λειτούργησε για αυτήν ως μειονέκτημα, καθώς η χώρα δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τη συναλλαγματική ισοτιμία ως μηχανισμό διόρθωσης των ανισορροπιών στις εξωτερικές συναλλαγές της, οι οποίες έχουν επικίνδυνα ενταθεί την τελευταία δεκαετία.

Παράλληλα, το διεθνές εμπόριο έχει γίνει πιο παγκοσμιοποιημένο και ο ανταγωνισμός στις διεθνείς αγορές έχει ενισχυθεί. Γι' αυτό, η αύξηση της παραγωγικότητας, η συγκράτηση του κόστους παραγωγής και η προσαρμογή της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, έτσι ώστε αυτή να ανταποκρίνεται στην εγχώρια και την εξωτερική ζήτηση, αποτελούν τους παράγοντες που θα προσδιορίσουν την ανταγωνιστικότητα και επομένως τη βελτίωση της εξωτερικής επίδοσης της οικονομίας. Η αύξηση της παραγωγικότητας προέχει¹⁸. Απαιτούνται όμως διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και ενίσχυση των συνθηκών

---

¹⁸ Μαλλιαρόπουλος, Δ., Η απώλεια ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ

ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και εργασίας. Η ευκαμψία των τιμών και των μισθών μπορεί να υποκαταστήσει τη συναλλαγματική ισοτιμία, να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και να περιορίσει τις ανισορροπίες στις εξωτερικές συναλλαγές.

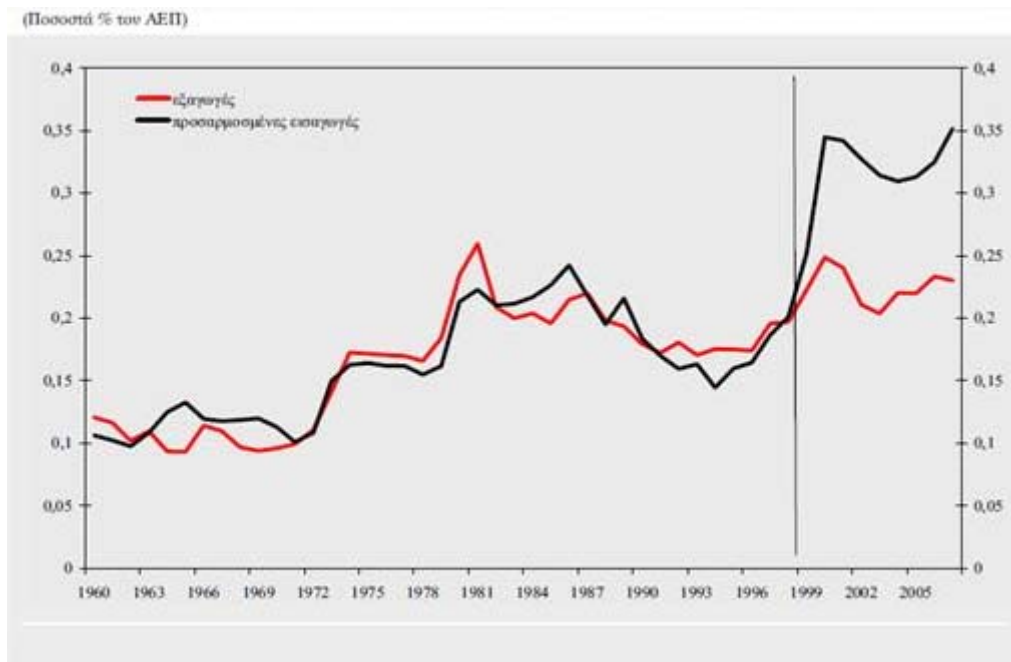
Πίνακας 6: Απώλεια ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας κατά το διάστημα 2000-2009

Δείκτης Πραγματικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας	Σχετικοί μισθοί	Σχετικές τιμές
ΟΟΣΑ	19	20
ΔΝΤ	9	21
Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat	19	17
ΕΚΤ	21	18
Τράπεζα της Ελλάδος	27	18
Μέσος όρος	19	19

Πηγή: ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Ameco, ΕΚΤ, ΤτΕ

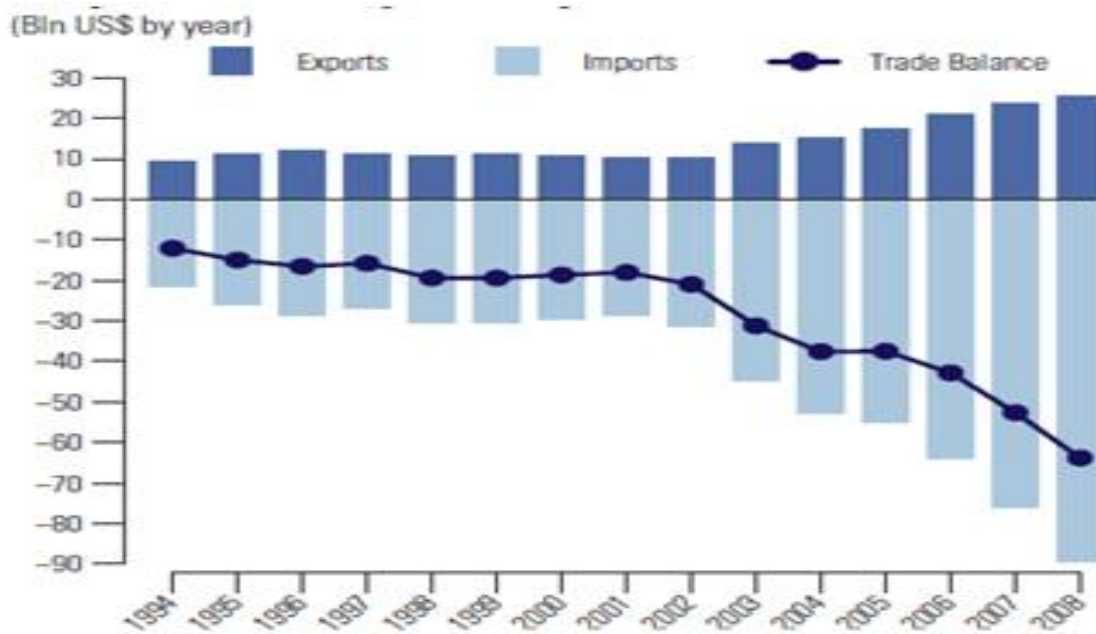
Αν θυμηθούμε τι αναφέραμε για το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας στο Κεφάλαιο 3 θα διαπιστώσουμε ότι οι εισαγωγές εκτινάχθηκαν κατά τη δεκαετία του 2000.

Διάγραμμα 21: Ελλάδα εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων

Πηγή: <http://www.bankofgreece.gr/>

Διάγραμμα 22: Εμπορικό Ισοζύγιο (σε δισεκ. \$ ανά έτος)

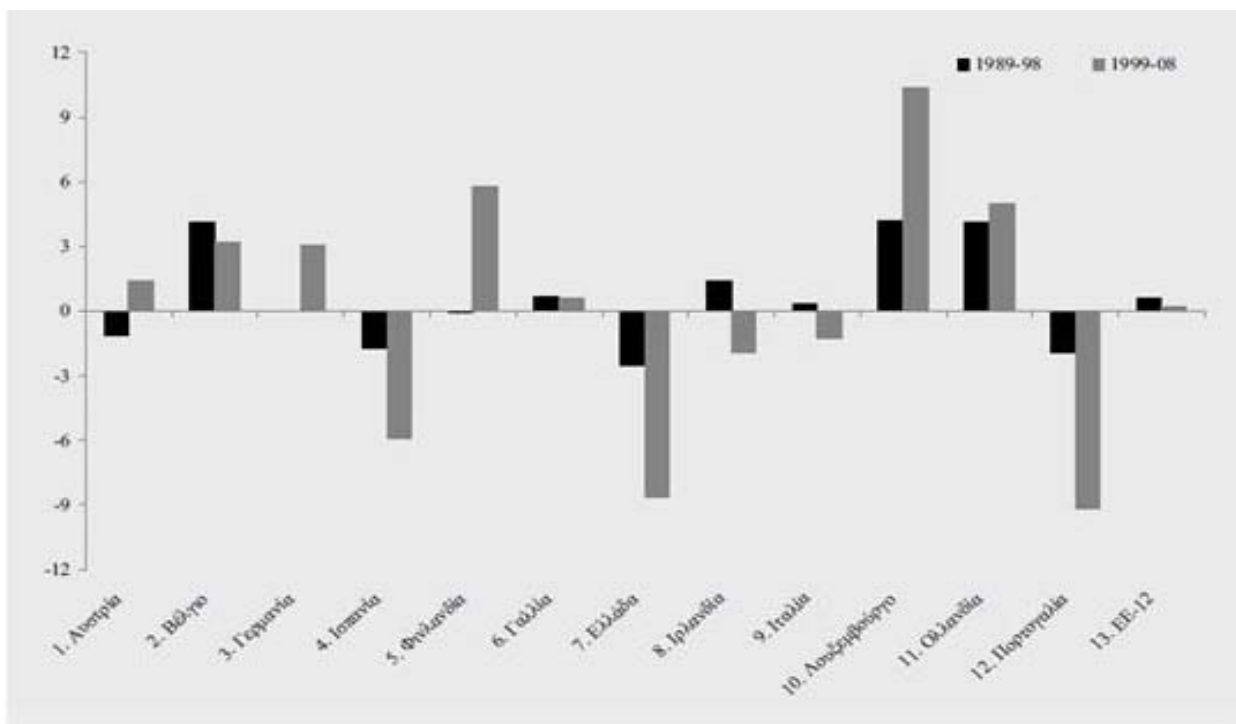

Πηγή: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=GREECE>

Από τα παραπάνω διαγράμματα καθίσταται φανερό πως ακριβώς με την υιοθέτηση του ευρώ το εμπορικό έλλειμμα εκτοξεύτηκε με αποτέλεσμα αφενός μεν την παραπέρα συρρίκνωση της ελληνικής παραγωγής και από την άλλη τη μεταφορά πόρων στο εξωτερικό. Παράλληλα με τα παραπάνω διογκωνόταν με μεγάλη ταχύτητα το χρέος της χώρας δημόσιο και ιδιωτικό. Επειδή τα αίτια τα οποία συνδέονται με τη διόγκωση των ελλειμμάτων μπορεί να έχουν αίτια άλλα πέρα από την είσοδο στην ευρωζώνη, και να συνδέονται δηλαδή με ιδιαιτερότητες και παθογένειες της ελληνικής οικονομίας ή της πολιτικής, ας δούμε τη συμπεριφορά των αντίστοιχων μεγεθών για το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. των 12 σε δύο περιόδους. Την περίοδο πριν το ευρώ (1989- 1999) και την περίοδο μετά το ευρώ (1999-2008)¹⁹.

Διάγραμμα 23: Μέσο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

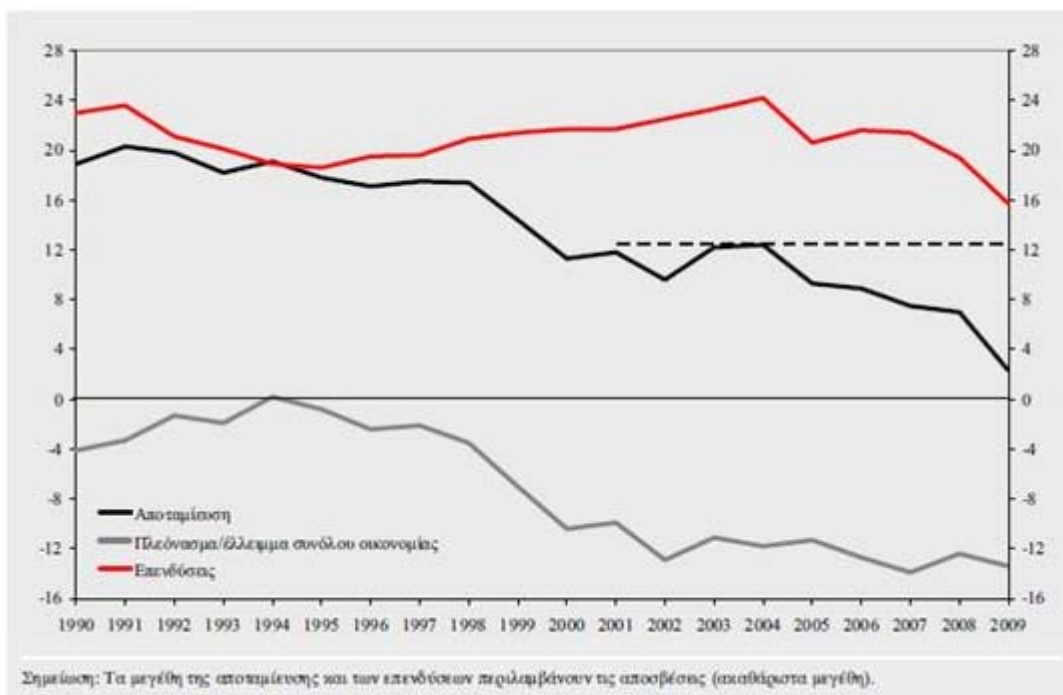

Πηγή: <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis>

¹⁹ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάι, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

Στο διάγραμμα παρατηρούμε τη δημιουργία δύο ομάδων χωρών στις οποίες η δημιουργία της κοινής νομισματικής πολιτικής επέδρασε εντελώς διαφορετικά. Η μία ομάδα αποτελείται από την Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Ισπανία, την Ιρλανδία και την Ιταλία οι οποίες είδαν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τους να αυξάνει δραματικά το αρνητικό του πρόσημο ή να γίνεται αρνητικό από θετικό. Η δεύτερη ομάδα χωρών, αυτή του βορρά, αποκόμισε όλα τα κέρδη που έχασε η πρώτη ομάδα. Οι πλέον κερδισμένες χώρες είναι η Γερμανία, η Φινλανδία και η Ολλανδία. Πέρα όμως από τα παραπάνω και μια σειρά άλλων μεταβολών έγιναν με την δημιουργία της κοινής νομισματικής ζώνης. Στο επόμενο διάγραμμα βλέπουμε τη μεταβολή των καταθέσεων στην Ελλάδα κατά την τελευταία εικοσαετία.

Διάγραμμα 24: Εξέλιξη της αποταμίευσης των επενδύσεων και του πλεονάσματος /ελλείμματος στο σύνολο της οικονομίας

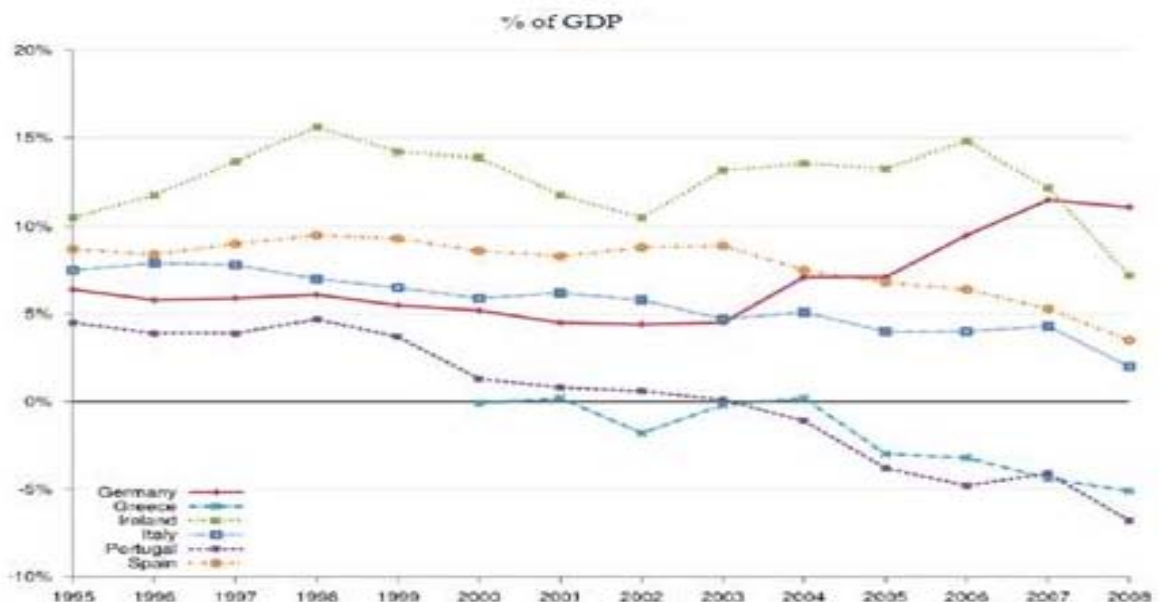

Πηγή: <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis>

Παρατηρούμε πως, σε όλη την εικοσαετία, οι αποταμιεύσεις στην Ελλάδα μειώνονταν συνεχώς δημιουργώντας ένα συνεχές έλλειμμα στην οικονομία. Η μείωση αυτή είναι αποτέλεσμα του συνόλου εκείνου των πολιτικών που αφαιρούσαν ουσιαστικά εισόδημα

από τους εργαζόμενους. Αξίζει να σημειώσουμε πως η πρώτη κατάρρευση των αποταμιεύσεων παρατηρείται στο διάστημα 1998-2000 με την απάτη της κυβέρνησης Σημίτη στο ελληνικό χρηματιστήριο και μέσω της οποίας έγινε μια τεράστια αναδιανομή του πλούτου υπέρ του κεφαλαίου ελληνικού αλλά κυρίως διεθνούς. Στο διάγραμμα βλέπουμε επίσης την αποταμίευση να καταρρέει για δεύτερη φορά μετά την είσοδο στην ευρωζώνη. Για να μη μένουν όμως αμφιβολίες για τα πραγματικά αίτια της συμπεριφοράς αυτής, κατά τη δεύτερη κατάρρευση, και για να μη θεωρηθεί κι αυτή ελληνική ιδιομορφία ας δούμε το επόμενο διάγραμμα με τη μεταβολή των καταθέσεων σε μια σειρά χωρών αρχικά στο διάγραμμα ή στον πίνακα για το σύνολο της Ε.Ε. .

Διάγραμμα 25: Αποταμιεύσεις (ως ποσοστό του Α.Ε.Π.)

Πηγή: <http://researchonmoneyandfinance.org/media/reports/eurocrisis/fullreport.pdf>

Το σύνολο των μεταβολών είχαν σαν τελικό αποτέλεσμα μια τεράστια μεταφορά πλούτου από την Ελλάδα προς το εξωτερικό. Παρόμοιες μεταφορές από το σύνολο των ελλειμματικών χωρών είναι το αίτιο της διόγκωσης του πλεονάσματος των πλεονασματικών χωρών.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ιστορικό χαμηλό σημείωσε το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε σύγκριση με το 2011 αφού διαμορφώθηκε σε 5,6

δισ. ευρώ έναντι 15,05 δισ. το 2011 (αντίστοιχα 2,9% έναντι 9,9%, που αποτελεί το χαμηλότερο επίπεδο από την ένταξή μας στο ευρώ).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας, αυτό οφείλεται βασικά και κύρια στη σημαντική μείωση τόσο του εμπορικού ελλείμματος κατά 7,6 δισ. ευρώ όσο και του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων κατά 6,4 δισ. ευρώ και δευτερευόντως την αύξηση των πλεονασμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων (κατά 884 εκατ. ευρώ) και του ισοζυγίου υπηρεσιών (κατά 90 εκατ. ευρώ). Ειδικότερα στο εμπορικό ισοζύγιο καταγράφηκε το 2012 αύξηση των εξαγωγών (εκτός πλοίων και καυσίμων) κατά 3,8%, ενώ οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 15%.

Η μικρή αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών οφείλεται κυρίως στην άνοδο των καθαρών εισπράξεων από υπηρεσίες μεταφορών, ενώ το τουριστικό συνάλλαγμα μειώθηκε κατά 4,6% σε σύγκριση με το 2011, ενώ οι αφίξεις μη κατοίκων μειώθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,5%. Το έλλειμμα του ισοζυγίου των εισοδημάτων μειώθηκε κατά 6,4 δισ. ευρώ σε σύγκριση με το 2011, κυρίως λόγω της δραστηκής μείωσης των καθαρών πληρωμών για τόκους επί των τίτλων του Δημοσίου που διακρατούν κάτοικοι του εξωτερικού

Τέλος, οι ανάγκες χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας από το εξωτερικό (όπως αυτές αντανakλώνται στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μεταβιβάσεων) μειώθηκαν το 2012 κατά 82% σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά υποχωρώντας στα 3,26 δισ.ευρω μόλις.

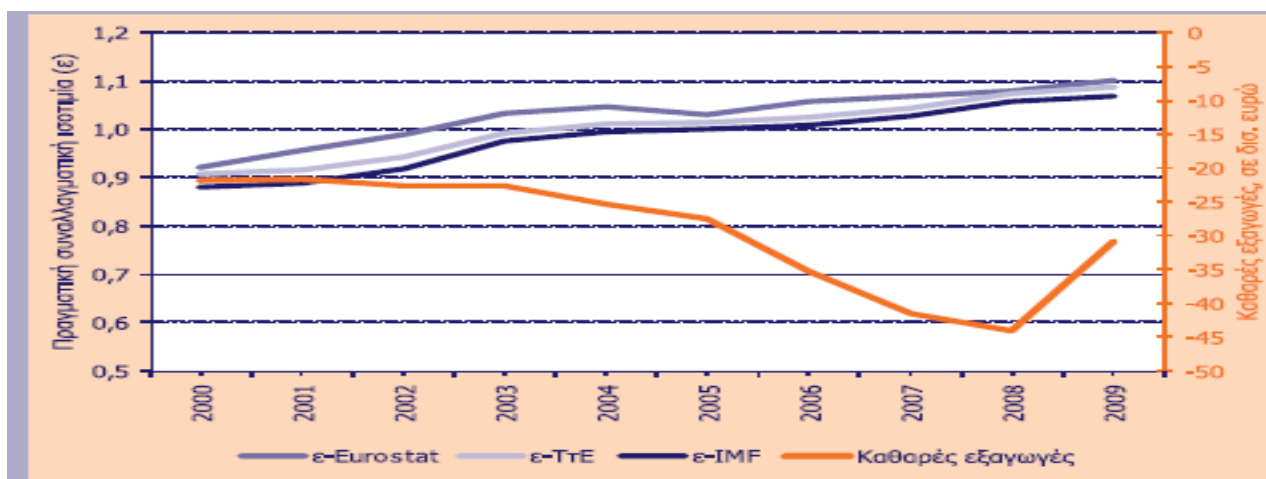
4.4 Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

- *Πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία*²⁰.

Οι καθαρές εξαγωγές προσδιορίζονται από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία. Οι μεταβολές της επηρεάζουν τις τρέχουσες συναλλαγές, καθώς αντανακλούν τις μεταβολές των τιμών των εγχώριων προϊόντων σε σχέση με τα ξένα προϊόντα. Οι εισαγωγές εξαρτώνται θετικά από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία, ενώ για τις εξαγωγές ισχύει το αντίστροφο. Άρα, οι καθαρές εξαγωγές εξαρτώνται αρνητικά από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία.

Στο παρακάτω Διάγραμμα απεικονίζονται οι καθαρές εξαγωγές και η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία για την περίοδο 2000-2009. Διαπιστώνουμε ότι η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία έχει αυξηθεί, γεγονός που σημαίνει επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, με άμεση συνέπεια την μείωση των καθαρών εξαγωγών.

Διάγραμμα 26: Ανταγωνιστικότητα και καθαρές εξαγωγές, 2000-2009.

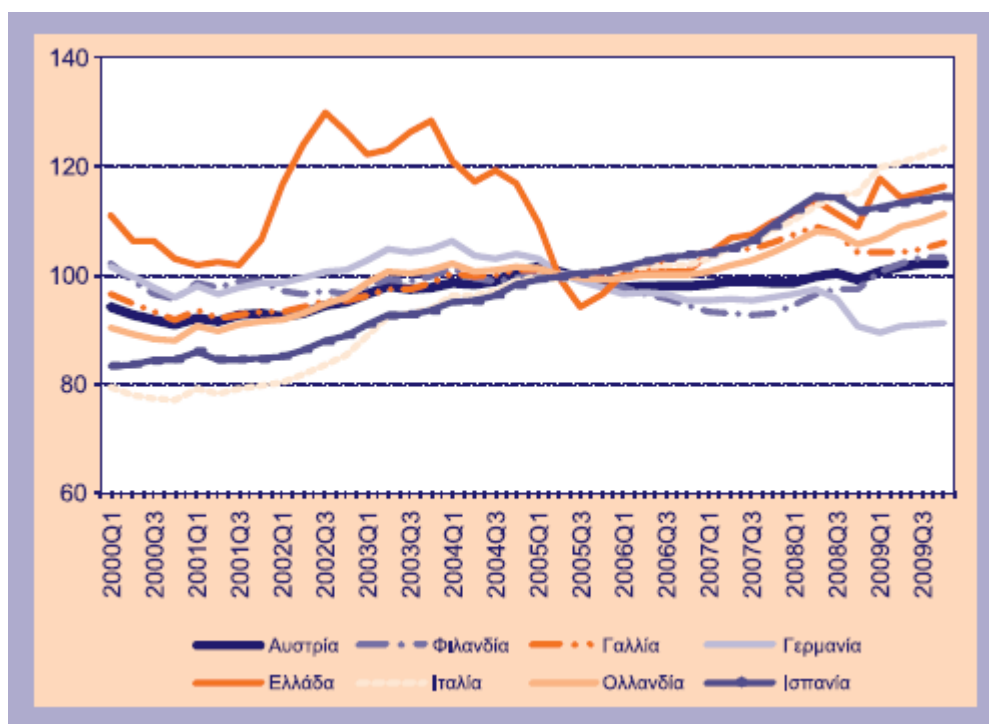

Πηγή: Eurostat

²⁰ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθεί, Ι., Συμγιάννης, Γ.

Συνεπώς, η επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων οδήγησε σε μείωση των καθαρών εξαγωγών, σε διεύρυνση των ελλειμμάτων του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση της ανταγωνιστικότητας στις χώρες της Ευρωζώνης για την περίοδο 2000 - 2009. Από το παρακάτω Διάγραμμα, διαπιστώνουμε ότι η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας είναι μικρότερη σε σχέση με τις συγκρινόμενες χώρες της Ευρωζώνης.

Διάγραμμα 27: Ανταγωνιστικότητα στις χώρες της Ευρωζώνης, 2000-2009 (2005:1=100).

Πηγή: Eurostat

- Οι καθαρές εξαγωγές εξαρτώνται αρνητικά από το μέγεθος του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας²¹. Όπως διαπιστώνουμε από το παρακάτω Διάγραμμα υπάρχει μια αντίστροφη σχέση μεταξύ των μεγεθών καθαρών εξαγωγών και ΑΕΠ.

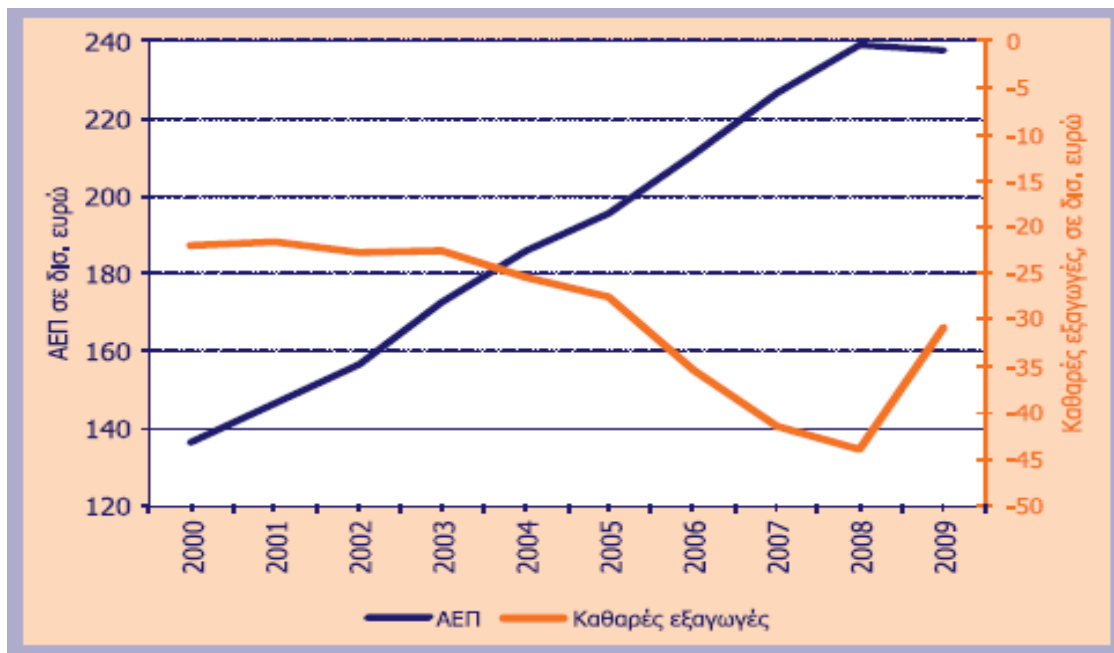
²¹ Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάνη, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

- Ένας άλλος βασικός παράγοντας κρύβεται στον σύνδεσμο μεταξύ αποταμίευσης (ιδιωτικής και δημόσιας) επένδυσης και ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών²² μέσω της ταυτότητας:

$$X - M = SP - I - (G - T)$$

Αν και οι παραπάνω μεταβλητές είναι αλληλοεξαρτώμενες και δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε απόλυτα τις αιτίες της μεταβολής του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, εντούτοις, η ταυτότητα αυτή μπορεί να μας προσφέρει χρήσιμες ενδείξεις.

Διάγραμμα 28: ΑΕΠ και καθαρές εξαγωγές, 2000-2009.

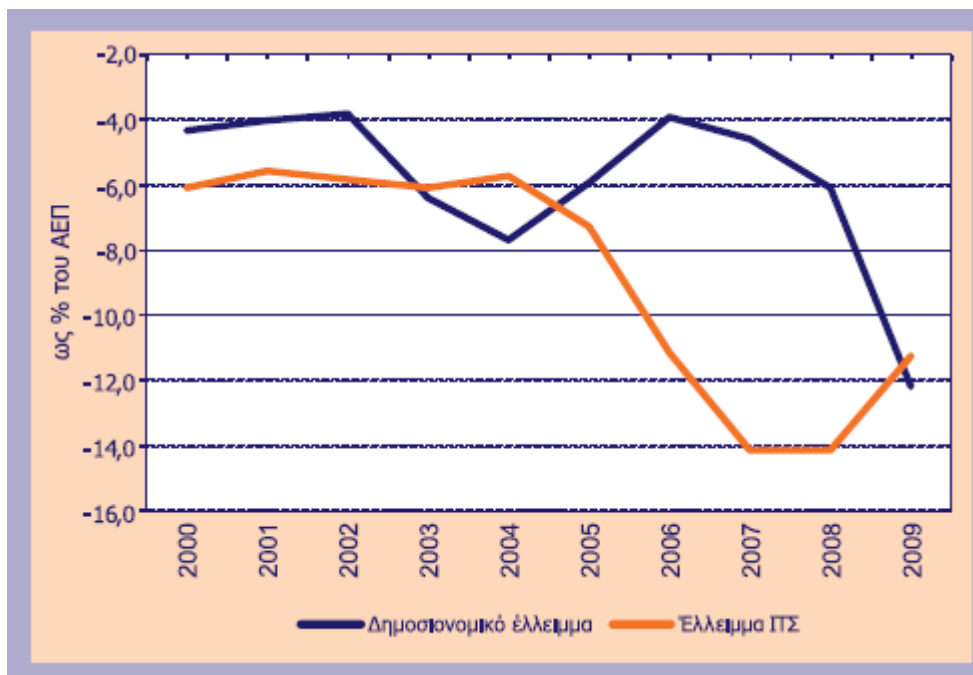
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

1. Σχέση δημοσιονομικού ελλείμματος και ελλείμματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Από το παρακάτω Διάγραμμα, διαπιστώνεται η ύπαρξη υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων με παράλληλα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (τα λεγόμενα «δίδυμα ελλείμματα»).

²² Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθάι, Ι., Συμιγιάννης, Γ.

Κινούνται προς την ίδια πορεία και συνεπώς μπορούμε να ισχυριστούμε ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα αποτελεί έναν από τους παράγοντες αρνητικού επηρεασμού της εξέλιξης του αποτελέσματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Άρα, όταν το έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού μειώνεται, θα αναμένουμε και μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και αντίθετα.

Διάγραμμα 29: Ελλείμματα: ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, Δημοσιονομικό ως ποσοστά του ΑΕΠ

Πηγή : Τράπεζα της Ελλάδος

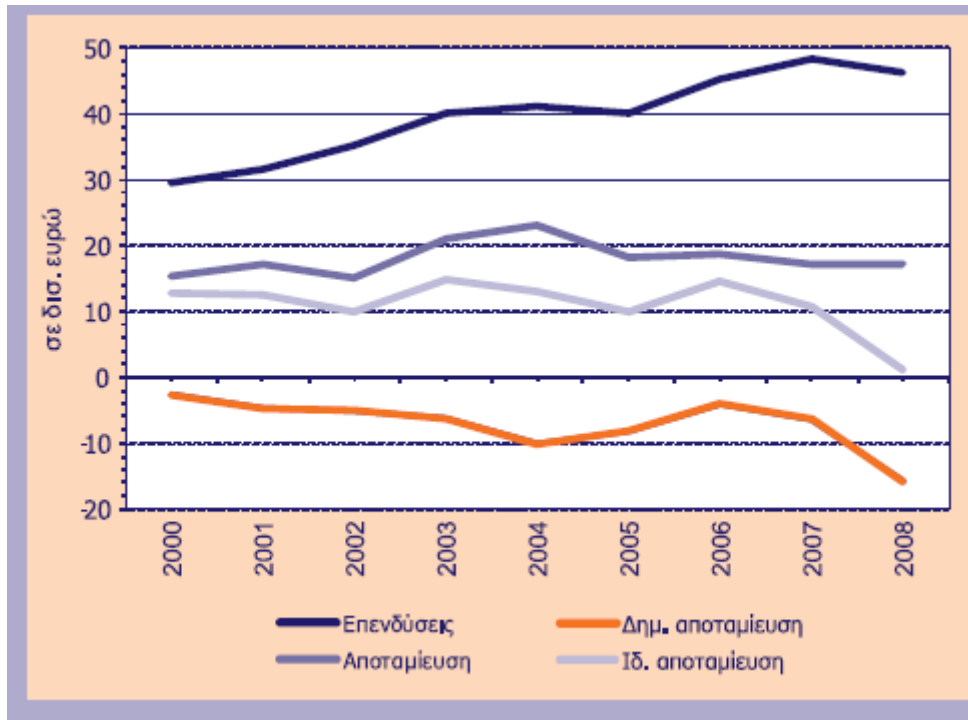
2. Ιδιωτική αποταμίευση-Επενδύσεις - Έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Αναλύοντας την σχέση μεταξύ των παραπάνω μεγεθών παρατηρούμε από το παρακάτω Διάγραμμα ότι οι συνολικές αποταμιεύσεις (ιδιωτικές και δημόσιες) υπολείπονται των συνολικών επενδύσεων.

Επίσης, μεταξύ 2000-2008, διαπιστώνουμε μια αύξηση των επενδύσεων η οποία δεν δημιουργήθηκε μέσω της αύξησης της ιδιωτικής αποταμίευσης ή της δημόσιας αποταμίευσης και χρηματοδοτήθηκε από τον εξωτερικό τομέα. Τέλος, η ελληνική

οικονομία επιβεβαιώνει την αρχική μας ταυτότητα, δηλαδή, μια χώρα με χαμηλό δείκτη αποταμίευσης (ιδιωτικής και δημόσιας) και υψηλό δείκτη επενδύσεων θα έχει ελλειμματικό εξωτερικό τομέα.

Διάγραμμα 30: Σχέση αποταμίευσης, επένδυσης και Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ).

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Συμπεράσματα

Την Μεταπολιτευτική Περίοδο η Ελλάδα άρχισε να αναπτύσσεται με ρυθμό 3% -4%, καθώς ο Καραμανλής ακολούθησε σφιχτή οικονομική πολιτική χωρίς παροχές και έτσι μείωσε λίγο τον πληθωρισμό, όμως οι διεθνείς συνθήκες δεν επέτρεψαν στη χώρα να αναπτυχθεί περισσότερο. Στις αρχές της δεκαετίας του '80, παρατηρήθηκαν όμως τα εξής φαινόμενα :

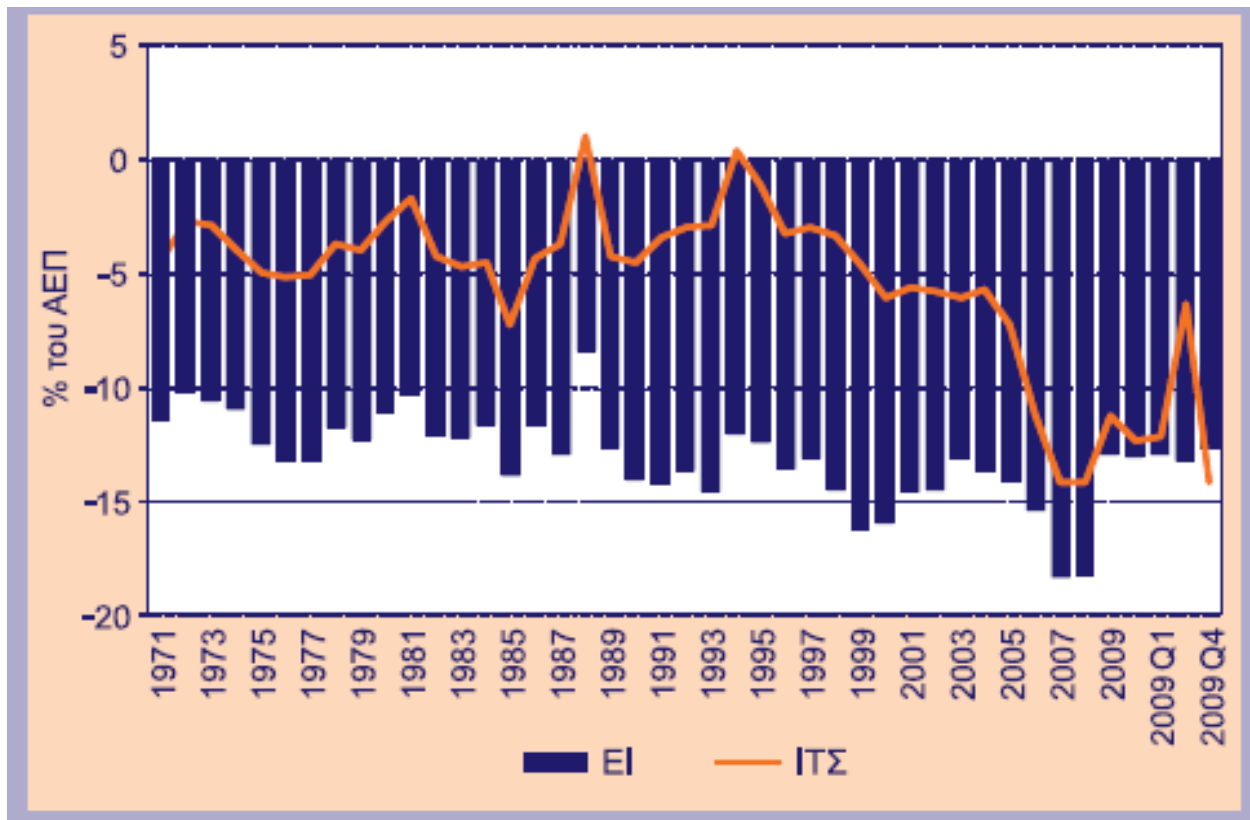
- ▶ Αύξηση του δημόσιου χρέους,
- ▶ Ανάπτυξη ενός δικομματικού συστήματος,
- ▶ Τα κόμματα της εξουσίας ακολουθούσαν την τακτική της «καμένης γης», ώστε να υπονομεύσουν την επιτυχία των διαδόχων του.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών των τελευταίων δεκαετιών είναι τα εξής :

- Από το **1971-2009** διαπιστώνουμε ότι το έλλειμμα ήταν κατά μέσο όρο 3,5% του ΑΕΠ. Ενώ, μεταξύ **2000-2009** διαμορφώθηκε στο 8,7% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο, σημείωσε δηλαδή μια αύξηση της τάξεως του 150% μεταξύ αυτών των δύο χρονικών περιόδων. Ιδιαίτερα μεταξύ **2005-2009**, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στο 11,6% του ΑΕΠ.
- Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει **παγιωθεί** μετά το 2000 και έχει μετατραπεί σε επίμονο, με την έννοια ότι δεν παρουσιάζει οποιαδήποτε εξισορρόπηση, αλλά διατηρεί και αυξάνει το μέγεθός του.
- Στα επιμέρους ισοζύγια, διαπιστώνουμε ότι **η πηγή του προβλήματος** του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι το εμπορικό ισοζύγιο, το μέγεθος του οποίου ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1971-2000 ήταν κατά μέσο όρο 12,4%, ενώ την δεκαετία του 2000 διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στο 15,1% του ΑΕΠ.

- Ελλείμματα εμφάνισε σε όλη την εξεταζόμενη χρονική περίοδο και το ισοζύγιο εισοδημάτων μικρότερης τάξεως. Ενώ τα ισοζύγια υπηρεσιών και τρεχουσών μεταβιβάσεων είναι πλεονασματικά και μαζί σχηματίζουν θετικό μέγεθος της τάξεως του 10,1% του ΑΕΠ κατά έτος, σε όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα. Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε ότι το ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων βοήθησε στην άμβλυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στην πρώτη περίοδο, καθώς οι εισροές από την ΕΕ ήταν μεγαλύτερες.

Διάγραμμα 31: Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και το εμπορικό ισοζύγιο τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στόχος της Κυβέρνησης θα πρέπει να είναι η μείωση του ελλείμματος μέσα από :

- Τη βιώσιμη ενίσχυση των δημοσίων εσόδων
- Την πάταξη της σπατάλης

- Την αναδιάταξη των δαπανών με μείωση αυτών που δεν ανταποκρίνονται σε πραγματικές υπηρεσίες για τον πολίτη και δεν ικανοποιούν αναπτυξιακούς και κοινωνικούς στόχους

Οι τρόποι χρηματοδότησης του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών είναι οι εξής:

► **Ξένες άμεσες επενδύσεις**²³

Μεταξύ των εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, οι ξένες άμεσες επενδύσεις θεωρούνται ως το πιο “μόνιμο” και “υγιές” μέσο χρηματοδότησης. Κατ’ αρχάς, οι ξένες άμεσες επενδύσεις παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα για τη χώρα υποδοχής, καθώς συνήθως συνοδεύονται από την εισαγωγή τεχνολογίας, την ανάπτυξη νέων καινοτομικών προϊόντων και την ενίσχυση του ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα βοηθούν στη δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου. Επίσης, λόγω του μακρού χρονικού ορίζοντα των ξένων άμεσων επενδύσεων, αυτές χαρακτηρίζονται από ανελαστικότητα στις εκροές κεφαλαίων, με αποτέλεσμα να λειτουργούν και ως ασπίδα προστασίας της χώρας υποδοχής σε περιόδους χρηματοοικονομικής αναταραχής.

► **Ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων**

Οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις συνιστούν μονομερείς μεταβιβαστικές εισπράξεις ή πληρωμές από και προς το δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας και αφορούν το σχηματισμό κεφαλαίου (π.χ. κατασκευές) και όχι την ενίσχυση εισοδημάτων, όπως οι τρέχουσες μεταβιβάσεις. Οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις περιλαμβάνουν κυρίως τις μεταβιβάσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με αποτέλεσμα το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων να είναι πλεονασματικό και η συμμετοχή του στη χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών να είναι πάντοτε θετική.

Γενικά, σε βραχύ χρονικό ορίζοντα, θα πρέπει να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων και η αποτελεσματική χρήση τους, ώστε να δημιουργηθούν τελικά οι συνθήκες παραγωγής που θα υποκαταστήσουν αυτήν την πηγή χρηματοδότησης όταν θα παύσει να είναι διαθέσιμη, τουλάχιστον στη σημερινή της

---

²³ Lipsey, R., Chrystal, A., (2007) Economics. Oxford University Press, Eleventh Edition

έκταση. Οι συνθήκες αυτές θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, με αποτέλεσμα το παραγόμενο προϊόν να ανταποκρίνεται στις εξελίξεις της ζήτησης στο εξωτερικό και το εσωτερικό της χώρας, γεγονός που θα συμβάλει στη μείωση των ελλειμμάτων στις εξωτερικές συναλλαγές.

Βιβλιογραφία

1. Αγαπητός, Ι., Γ., (2001) Η τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21^ο Αιώνα. Εκδ. Σταμούλης
2. Αλογοσκούφης, Γ., (2012) Σημειώσεις στο μάθημα Διεθνούς Οικονομικής. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
3. Αναστασάτος, Τ. (2008), “Η Επιδείνωση του Ελληνικού Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών: Αίτια, Επιπτώσεις και Σενάρια Προσαρμογής”. Eurobank Research, Ιούλιος.
4. Γεωργακόπουλος, Θ., (1997) Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική. Εκδόσεις Ευγ. Μπένου
5. Τράπεζα της Ελλάδος (2010) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής. Επιμέλεια: Οικονόμου, Γ., Σαμπεθαί, Ι., Συμιγιάννης, Γ.
6. Ιωάννου, Ι., Ζ., (2005) Οδηγός Εξαγωγών Αγαθών και Υπηρεσιών. Εκδόσεις Σταμούλη.
7. Καραβίτης Η., Ν., (2008) Δημόσιο Χρέος και Έλλειμμα, Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος
8. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (2010) Οικονομικές Εξελίξεις. Τεύχος 12. Μάϊος.
9. Κιόχος, Π., Α., (2008) Σύγχρονη Μακροοικονομική. Θεωρία και Πολιτική. Σύγχρονη Εκδοτική.
10. Κορρές, Γ., Μ.. (2003), Ελληνική οικονομία : οικονομική πολιτική και ανάλυση βασικών μακροοικονομικών μεγεθών/, Αθήνα, Εκδόσεις Α. Σταμούλης
11. Krugman, P., R., Obstfeld, M., Melitz, M., (2011) International Economics. Theory & Policy. Edition: Prentice Hall, 9th edition.
12. Lipsey, R., Chrystal, A., (2007) Economics. Oxford University Press, Eleventh Edition
13. Λιανός, Θ., Π., Μπένος, Θ., Ε., (1998) Μακροοικονομική Θεωρία & Πολιτική. Εκδόσεις Μπένου.
14. Παντελίδης, Ε., (1997) Η Νέα Μεθοδολογία Κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών της τράπεζας της Ελλάδος. Οικονομικό Δελτίο, 9, Μάρτιος, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα.

15. Σαχινίδης, Φ., (2006) Το συναλλαγματικό καθεστώς της Ελλάδος: Από την πρόσδεση της δραχμής στο δολάριο μέχρι την Ο.Ν.Ε.
<http://www.uadphilecon.gr/UA/files/135728901..pdf>

Ηλεκτρονικές Πηγές

1. <http://www.bankofgreece.gr/>
2. <http://data.un.org/>
3. <http://researchonmoneyandfinance.org>
4. <http://www.eurostat.gr/>
5. <http://www.indexmundi.com>

Παράρτημα

Πίνακας 1: Εισαγωγές της Ελλάδος από το 1980 – 2010

Έτος	Εισαγωγές σε εκατ. \$	Ποσοστιαίες ετήσιες μεταβολές εισαγωγών
1980	8122	
1981	8837	8,80%
1982	7633	-13,62%
1983	7036	-7,82%
1984	7150	1,62%
1985	6957	-2,70%
1986	7799	12,10%
1987	10031	28,62%
1988	11109	10,75%
1989	10902	-1,86%
1990	13018	19,41%
1991	14133,359	8,57%
1992	14733	4,24%
1993	13326	-9,55%
1994	14551	9,19%
1995	15523	6,68%
1996	15238	-1,84%
1997	14863	-2,46%
1999	25050	68,54%
2000	29440,4	17,53%
2001	30007,7	1,93%
2002	30007,66	0,00%
2003	36860,66	22,84%
2004	48824,13	32,46%
2005	51545,5	5,57%
2006	56062,77	8,76%
2007	67071,13	19,64%
2008	79635,26	18,73%
2009	59149,98	-25,72%
2010	60093,57	1,60%

Πηγή: <http://www.indexmundi.com>

Πίνακας 2: Εξαγωγές της Ελλάδος από το 1980 – 2010

Έτος	Εξαγωγές σε εκατ. \$	Ετήσιες Μεταβολές Εξαγωγών
1960	378,4796	
1961	434,1139	14,70%
1962	482,8088	11,22%
1963	556,3046	15,22%
1964	570,6567	2,58%
1965	635,6751	11,39%
1966	887,7506	39,65%
1967	907,8584	2,27%
1968	886,8796	-2,31%
1969	1021,176	15,14%
1970	1182,638	15,81%
1971	1393,467	17,83%
1972	1804,873	29,52%
1973	3044,818	68,70%
1974	4129,247	35,62%
1975	4722,864	14,38%
1976	5123,884	8,49%
1977	5921,119	15,56%
1978	7076,154	19,51%
1979	9678,59	36,78%
1980	12857,01	32,84%
1981	13108,52	1,96%
1982	11004,24	-16,05%
1983	9534,596	-13,36%
1984	9445,451	-0,93%
1985	9032,752	-4,37%
1986	11679,57	29,30%
1987	13930,77	19,27%
1988	14566,2	4,56%
1989	14779,73	1,47%
1990	16937,23	14,60%
1991	17479,33	3,20%
1992	20245,74	15,83%
1993	17895,28	-11,61%
1994	19720,02	10,20%
1995	23116,68	17,22%
1996	24313,79	5,18%
1997	26657,05	9,64%
1998	26995,51	1,27%
1999	30025,31	11,22%
2000	32009,04	6,61%
2001	32286,42	0,87%
2002	31848,32	-1,36%
2003	39938,26	25,40%
2004	52726,59	32,02%
2005	55721,29	5,68%
2006	59879,7	7,46%
2007	71750,25	19,82%
2008	82378,83	14,81%
2009	61759,1	-25,03%
2010	64741,53	4,83%

Πηγή: <http://www.indexmundi.com>